

DOLENJSKI L...

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Letnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-2-24

Štev. 27 (381)

Leto VIII

NOVO MESTO, 3. JULIA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Ciaspino-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. »evele

400 brigadirjev in brigadirki v spopadu s kubiki zemlje in kamenja

dincev in mladink iz raznih krajev Slovenije se je zgrabilo v delo s pravo delovno vneto in ob njihovem delu se hitro premikalo kubiki zemlje in kamna, da bo cesta dovolj trdna in široka, kot je to zahtevano v načrtu in zaključeno na trasi. Norme presegajo vsak dan.

Mladi brigadirji in brigadirke so organizirani v petih mladinskih delovnih brigadah. Tu je mariborska mladinska delovna brigada Milana Majcna, trboveljska mladinska delovna brigada Slave Klavara ter tri mladinske delovne brigade ljubljanskih šol: II. Tometa Tomšiča, I. Majde Šile in III. Franca Rozmana—Staneta. Tri brigade so se namestile v osnovni šoli in gimnaziji v Novem mestu, dve ljubljanski pa sta si uredili taborišče na prostem nad Mačkovecem. Postavili so šotore, zasilno kuhinjo, zgradili dovorno pot do taborišča in uredili vse ostalo, za počitek in razvedrilo po trdem delu.

To o brigadirjih in brigadirkah. Pritožb pri njih nismo slišali. Pač, neka tovarišica se je šla umiti v bližnjo hišo, pa ni bila dobro sprejeta, doživela je za naše kraje nenavadno negotovost. Pa to so posamezniki. Cigani stalno oblegajo taborišče in prosijo: »Dajte mi skoricco kruha ali pa vsaj cigareto, ker sem tako slab, da ne morem stati na nogah!« Potrebno bi bilo cigane poslati kam stran. Ne samo, da nadlegujejo mladino; njihovih prstov se rado kaj prime in zato je potrebna posebna budnost.

Pa drugače? Vodstvo mladinskih delovnih brigad ni zadovoljno. Upravičeno ni zadovoljno. Mladinske delovne brigade so imele ob začetku — deloma pa še imajo — težave, ki se daje odpraviti z malo večjim žutom odgovornosti do mladih ljudi, ki

so prišli sem, živeli del svojega dopusta in prišli za trdo delo z željo, da pomagajo našemu gospodarstvu in hkrati spoznajo ta del Dolenjske!

Nerazumljivo je, da v Novem mestu ni mogoče dobiti dovolj odelj za brigadirje. Ni razumljivo, da ne morejo dobiti sposobnih kuharic za taborišče, da v osmih dneh niso mogli dobiti materiala za pokritje kuhinje, da je manjkalo kuhinjske posode, da moški brigadirji da spe na slami brez slamaric, da elektrapodjetje ni moglo v osmih

dneh napeljati elektrike v taborišče, čeprav bi brigadirji sami veliko pomagali z delom. Nerazumljivo je, da nimajo redne dostave hrane v taborišče pri Mačkovecu, da morajo skraj za vsak slučaj iskati vozilka ali kamion! Se najbolj nerazumljivo pa je to, da brigadirji nimajo dovolj krampov in lopat! Zaradi pomanjkanja orodja mora delati del brigade dopoldne, del pa popoldne! Ni pravilno, da dela ena brigada en dan popoldne do pol devete zvečer in takoj drugi dan od 4. ure zjutraj

dalje — to pa pa vse samo zato, ker manjka baže le 70 krampov in lopat...

Posamezna podjetja žal niso pokazala dovolj razumevanja za mladinske delovne brigade. Tisti, ki so prevzeli dolžnost, da bodo vse pripravili, svoje naloge niso izpolnili. Ob koncu prejšnjega tedna so podvezli potrebne, da bodo ti nedostaki takoj odpravljeni. Upam, da ne bo treba več pisati o tem in da bo ukrenjeno vse kar je potrebno, da bodo mladi brigadirji in brigadirke odnesli najboljše vtise iz Novega mesta. Prve dni takega vtiisa niso dobili. Res, vsak začetek je težak, a ta mladinskih delovnih brigad v Novem mestu je bil nepotreben.

F. Romančič

Gostovanje Tržačanov

Dolenjska in Bela krajina bosta zaključili sezono letošnjih kulturnih prireditev z gostovanjem Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta, ki bo od 29. junija do 7. julija nastopalo na naših odrih. Z velikimi uspehi je SNG iz Trsta v svojih dvajsetih sezonah gostovalo po mnogih velikih in manjših mestih Jugoslavije. Obiskalo je Beograd, Zagreb, Reko, Pulj, Ljubljano in Maribor, Celje, Kranj, Jesenice itd. Svojo umetnost je pribli-

žalo prebivalcem Koprškega in Goriške. Zaradi velike oddaljenosti in prezaplenosti igralcev SNG pa je šele zdaj prišla priložnost za gostovanje priznanih tržaških umetnikov tudi na Dolenjskem. Ze dolgo smo želeli pozdraviti drage goste iz Trsta tudi pri nas — zdaj se nam je ta srečna priložnost ponudila. Obiskali nas bodo in zaigrali Steinbeekovo dramo »ŽIVI PLAMEN«.

V soboto so gostovali tržaški igralci v METLIKI, v nedeljo zvečer v ČRNOMLJU, v ponedeljek in torek so jih z navdušenjem pozdravili NOVO-MESČANI, nocoj pa bodo igrali v Domu kulture v KOSTANJEVICI. V ponedeljek bo predstava v TRBNJEM, v petek v GROSLJEM, v soboto v RIBNICI in v nedeljo 7. julija v KOČEVJU. Povsod so predstave ob 20.30.

Dragim tržaščkim gostom: hvala za obisk in podarjeno umetnost! In še: nasvidenje!

Razstava v Črnomlju

V Črnomlju je bila razstava praktičnih del vajenjske šole. Učenci vseh letnikov so razstavili izdelke šivniške, krojaške, čevljarke, mizarke in kovinske obrti. Lepo izročeno obliko, lično izdelani čevlji in lepo oblikovani kovinski izdelki so učencem v ponos, mojstrcem, ki jih pripravljajo za bodočo poklic, pa priznanje za njihovo prizadevanost. Razstava je bila v prostornih gimnazijah in je bila dobro obiskana.

J. Š.

Pogovor z našimi v Ljubljani

»Delamo od petih do enajstih, mi je na bodečem športnem parku pod Cekinim gradom v Ljubljani dejal Roman Česnik, komandant I. DMB Majde Šile, ko sem ga sredi sto brigadirjev in brigadirki v soboto dopoldne pozdravil. »Prve dni je bilo težko; dijaki nismo navajeni na tako delo in precej žuljev je zrastle na neutrjenih rokah. Največ nas je osmošolcev iz Novega mesta, iz Črnomlja, dijakov novomeškega učiteljskega in drugih z raznih dolenjskih krajev. Delamo od prejšnje sobote; začeli smo na Kodeljevem, prav tako s športnim parkom. Kako je z oskrbo? Spimo v internatu glasbene šole na Zibertovi 27; prenočišče in hrana je odlično urejena. Žal pa imamo premalo samokoline. Vagonetov za prevažanje zemlje še ni. Disciplina? Moram reči, da večina brigadirjev pridno dela, le posamezniki bi lahko bili bolj disciplinirani.

Lepe pozdravljamo starše in vse mladino novomeškega okraja; je še dejal Roman in se spet lotil dela sredi svojih brigadirjev. Tg.

S sprejema mladinskih delovnih brigad v Novem mestu: predsednik CK LMS Franček Mirtič govori brigadirjem

Na tabore in v kolonije!

»Nasvidenje! Nasvidenje!« bo danes popoldne zaklical 50 glav na novomeškem kolodvoru in dokler vlak ne bo izginil za bršljinim ovinkom, ne bo konec mehanizma z rokami in rokami. 50 medvedkov in čebelic bo odpotovalo na tritedenski tabor v Rabac pri Ljubljani, kjer si bodo ob morju privoščili vsega, kar si more želeli mlado, veselo srce. Ze večeraj je prav tja odpotovalo 40 tabornikov in tabornic, dijakov novomeške gimnazije, čez tri tedne pa jih bodo v Rabcu zamenjali člani taborniških druženj iz Črnomlja, Sentjerneja in Straže-Toplje. Tam bodo od 28. 7. do 12. 8.

Počitnice so tu. Na vse strani odhajajo mladina v kolonije in na taborenje, da si tam nabere zdravja in moči za novo delo v jeseni. V Poljanah je 51 otrok, ki jim je kolonijo pripravil Svet za socialno skrbstvo OLO; čez tri tedne jih bo zamenjalo 50 otrok padlih borcev, ki jim bo priredila oddih Zveza borcev. V ponedeljek se je odpeljal v Portorož 40 otrok, sledili pa bosta še dve izmeni. Tja bo šlo v avgustu tudi 20 otrok iz pomožne šole v Smilahu. Preurejeni dom v Portorozu, ki ga je prevzel OLO Novo mesto, je letos sprejel prve goste in vse kaže, da bodo počitnice na slovenski obali na vse lepe.

Zveza borcev je v Bakru uredila svoj dom, na vrhu poleg doma pa bo tudi lep tabor. Več kakor 200 otrok padlih borcev bo tu preživelo lepe počitnice. Rdeči križ pošilja otroke na Debeli rtič (65), gasilci pa bodo poslali 10 otrok v Strunjan. Socialno zavarovanje bo poskrbelo za počitnice otrok svojih zavarovancev, ki bodo letovali v Bohinju, v Kranjski gori in v Gozd-Martuljku. V Avstrijo je

odpotovalo v mladinsko zabavišča v Sekirno ob Vrbskem jeziru 37 dolenjskih otrok, na

počitnice blizu Dunaja pa bo odšlo 35 naših otrok. Na raznih taborih in kolonijah bo letos kakšnih 1000 do-

lenjskih otrok. Lepe počitnice jim bodo omogočili starši, pa tudi izdatna pomoč ljudske občasti, okrajnega zavoda za socialno zavarovanje in zlasti še bošati prispevek Rdečega križa v hrani. Taborniki, društva prijateljev mladine, mladinske in pionirske organizacije, Zveza borcev, gasilci, RK in sveti za zdravstvo in socialno skrbstvo bodo poskrbeli, da bo mladina prišla nazaj zdrava, odporna in sposobna za delo v šoli, v delavnici in v podjetjih.

Prijetne počitnice, veseli odhidi in čimveč zabave — to želimo vsem, ki se te dni za nekaj časa poslavljajo od domačih krajev!

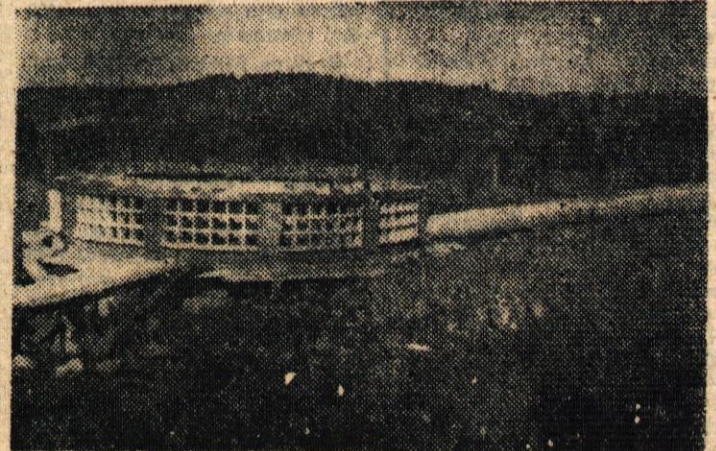
Kanižarski rudarji za svoj praznik

Rudarji iz Kanižarice bodo praznovali svoj praznik v času od 30. junija do 7. julija. Poleg množičnega zborovanja v proslavo praznika bodo izdali jubilejno številko svojega glasila »Belokranjski rudar«, organizirali delavske igre ter otvorili na novo urejeno zabavišče z betoniranim plesiščem v Kanižarici. Glavno slavlje, t. j. proslavo 100 letnice delovanja rudnika pa bodo praznovali jeseni, ko bo odprt novoizgrajeni vpadnik. Začetek obratovanja

omenjenega objekta bo pomembno za kanižarske rudarje prelomnico med skrajno primitivnim načinom rudarjenja in prehajanjem v jamo na eni strani ter prehajanjem k sodobnim metodam rudarjenja in povečanjem kapacitete proizvodnje na drugi strani.

Novomeški taborniki — zmagovalci v republiškem mnogoboju

Festivala telesne kulture so se v Ljubljani udeležili tudi člani Rada gorijskih tabornikov iz Novega mesta. Taborili so v parku Tivoli in s približno 40 člani in članicami nastopili v mnogoboju Združenja tabornikov Slovenije za leto 1957. V postavljanju šotorov, signalizaciji in orientacijskem teku so v vseh starostnih kategorijah dosegli več prvih, drugih in tretjih mest. V skupni oceni so dobili največje število točk in s tem že drugi postali prvaki taborniškega mnogoboja. V nedeljo popoldne so dobili za nagrado kompleten nov šotor in vrsto diplom. Prvič so novomeški taborniki zmagovali lani na zletu slovenskih tabornikov v Kumrovcu.

Pogled na gradnjo nad zajetjem črnomljskega vodovoda (Foto Ivan Kastelic)

Natranjepolitični tedenski pregled

Kongres socializma

Kongres delavskih svetov Jugoslavije, ki je bil pretekli teden v Beogradu, se je prav gotovo uvrstil med najpomembnejše dogodke v našem povojnem dopajanju. Primerjali bi ga lahko le z nekaterimi izredno važnimi zgodovinskimi odločitvami. Tega nam ne kaže samo dejstvo, da je bilo v Beogradu zbranih nad 1700 delegatov, predstavnikov delavskih svetov, da so kongresu prisostvovali gostje iz 25 držav, da je kongres delal v šestih komisijah in je v razpravi sodelovalo 440 govornikov. Vse to so le bolj zunanji podatki, s katerimi ni moč pokazati izredno visoke socialistične zavesti, ki je prišla do izraza na kongresu, niti ne delovnega vzdušja, ki je najlepše viden iz podatka, da so dali delegati našim državam in družbinim organom nekaj nad 1500 predlogov.

Na kongresu je bilo sedem referatov in sicer referat, ki ga je imel na plenarni seji predsednik Centralnega sveta zveze sindikatov Jugoslavije tov. Djuro Salaj o izkušnjah in perspektivah samoupravljanja proizvajalcev v Jugoslaviji in šest referatov, ki so obravnavali ožje področje dela posameznih komisij. Toda že iz pozdravnega govora predsednika republika tov. Tita lahko povzamemo nekaj tistih ugotovitev, ki so prevečale ves kongres in se prepletale skozi vse njegovo delo. To je neizbrisna resnica,

da je bil sklep o izročitvi tovarn in podjetij v upravljanje delavcem pred sedmimi leti, eden od največjih, lahko rečemo, eden od zgodovinskih aktov v razvoju naše socialistične družbene ureditve. Cilj tega ukrepa je bil omogočiti delavcem, da maksimalno razvijejo svoje ustvarjalne sposobnosti in pobudo, da zagotovimo demokratizacijo v gospodarstvu, zasnovano na širokem sodelovanju delavcev, ne samo v upravljanju proizvodnje, marveč tudi v nadaljnjem razvoju proizvodnje in razdelitve. Sedem let dela delavskih svetov je več kot potrdilo njihovo življenjsko silo.

Toda kongres delavskih svetov še zdaleč ni imel naloge, da z nizanjem uspehov pokaže na rezultate dosedanjega dela, marveč da na osnovi tehne presoje izkušnje pokaže na tista upravljanja, ki jih je treba za boljše delo in hitrejši napredek še urediti. Na največje slabosti je opozoril v svojem pozdravu že maršal Tito, ko je dejal, da so to: »... v prvi vrsti lokalizem, pozabljajanje na interese vse skupnosti. Ta lokalizem se včasih kaže v različnih oblikah in je nezdružljiv s pravišnim razumevanjem socialističnih odnosov v naši skupnosti. Ne smemo pozabiti, da je naša socialistična družba en sam velik kolektiv, v katerem morajo biti istovestni interesi posameznika z interesi

vse skupnosti. Zelo škodljivo je za skupnost, če ne vladajo med tovarnami in podjetji socialistični odnosi, marveč načelo močnejšega. Nelojalna konkurenca in ustvarjanje več podjetij iste vrste — samo da bi konkurirali takim podjetjem, ki že obstoje — je zelo škodljivo, ker povzroča odvisne investicije, ki bi jih lahko mnogo koristneje uporabili za druge namene. Prav tako je škodljiv pojav, da se posamezna podjetja skušajo izogniti kooperaciji, ki omogoča cenejšo proizvodnjo posameznega artikla itd. Take in podobne slabosti morate odstranjevati, ker bo to v korist tako samih delavcev, kot vse naše skupnosti.

Razprave na kongresu so te napake in slabosti ostro grajale. Prav tako ostro pa so opozorile tudi na druge pomanjkljivosti, na številne vrzeli v našem gospodarskem sistemu, ki so nastale zaradi zaostajanja za razvojem družbene in delavskega upravljanja. Toda vse te kritike, pripombe in predlogi so bile izrečene trezno, z jasnim občutkom za to, kar je realno, kar je v korist nadaljnji graditvi socializma.

Prav nič ni bila pretrpana izjava, ki jo je dal eden izmed številnih opazovalcev na kongresu, da je tak razgovor, tak posvet mogoč samo v socialistični državi, pri delavskem razredu, ki je popolnoma enoten in ki ima izredno visoko socialistično zavest. Zato, ker so bili vsi napori predkongresnih priprav in samega kongresa usmerjeni prav na utrditev delavskega upravljanja, na krepitev socialističnega družbenega razvoja, ni odveč trditi, da je bil to kongres socializma.

Zvonko Perc, tajnik OLO Novo mesto:

Delež uslužbencev v družbenem upravljanju

Nastel sem le nekaj stvari, ki bi jih morali vedeti in znati vsi državni uslužbenci in uslužbenec gospodarskih organizacij. Dodal bi še nekaj vprašanj glede medsebojnih odnosov uslužbencev in ljudskih odborov, ustanov, družbenih organizacij in podjetij. Znano je, da neurejeni odnosi zelo slabo vplivajo na delo. To predvsem občutijo naši delovni ljudje, zaradi katerih pravzaprav imamo našo upravo in uslužbenec.

Praksa kaže, v marsikaterem primeru, da posamezni uslužbenec ustanov in podjetij meni, da so nekaj posebnega, da so nekaj sami zase, da so neodvisni. Uslužbenec v podjetjih večkrat misli, da lahko delajo popolnoma ločeno od uslužbencev ljudskih odborov, brez vsake povezave. Vendar ni tako; takšno mišljenje je zelo zgrešeno. Tudi pri nekaterih občinskih ljudskih odborih srečamo taka naziranja, kar je še bolj napakno. Vsi si moramo predstavljati — in tako tudi je —, da je uslužbenec aparat od vrha pa do najmanjšega podjetja en sam aparat, ki dela in ki mu je poverjeno upravno, strokovno in administrativno delo v našem širokem družbenem upravljanju. Ta aparat mora biti med seboj trdno povezan in enoten kar naj prepreči napake, ki bi zavirale družbeno upravljanje.

Tu smo, da ljudem pomagamo!

So primeri, ko morajo ljudje prehoditi deset in deset kilometrov, pa bi jim tega ne bilo treba, če bi bili uslužbenec.

Prosimo za pomoč!

Nesramnost kolesarjev, zadnji teden pa celo »mopedistov«, presega v Novem mestu že vse meje. Nešteto je pritožb, da se

KRI ZA ŽIVLJENJE

Pretekli teden so oddali kri v novomeški transfuzijski postaji naslednji uslužbenci in uslužbenke Občinskega ljudskega odbora Novo mesto: Polonca Kos, Stefka Berglez, Ruža Modic, Ivanka Zorko, Vida Petrovič, Milena Šimič, Tone Valentinčič, Ljube Muren, Silvo Požar, Jože Krov, Franc Avsee ter Marija Zupančič in Justa Damjanovič, gospodinja z Ragovega.

Kako upravljamo socialno zavarovanje

Služba socialnega zavarovanja je lani imela nekaj več dohodkov kot jih je predvidela v svojem proračunu. Plačni sklad v okviru se je v primerjavi z letom 1955 močno povečal, višja pa je bila tudi povprečna plača na enega zavarovanca (za 959 din več kot v letu 1955). Gospodarske organizacije, uradi, ustanove, družbene organizacije, zasebni delodajalci in drugi, ki plačujejo po 40% prispevek od gospodinskih pomočnic, pogodbenih zavarovancev, duhovnikov — članov CMD itd. je znašal 4.011.409 din, 12% prispevek vajencev, sezonskih kmetijskih delavcev in drugih pa je dal 4.317.195 din. Od oseb, ki so začasno izven delovnega razmerja, je zavod dobil 1.816.030 din, prispevek za zdravstveno varstvo upokojujencev po stopnji 11% pa je dal 19.773.424 din. Zavod je mimo gornjih dohodkov, upošteva še ostale prispevke, lani skupno dobil 622.195.004 din, kar je za 16.147.570 din več kot v letu 1955.

Svežda so izdatki za zdravstveno zavarovanje v primerjavi z letom 1955 močno narasli. Povprečna cena posameznih zdravstvenih storitev in cena oskrbnega dneva v bolnišnicah se je zvišala, povečala pa se je tudi ostala zdravstvena dejavnost. Medtem ko je bilo leta 1955 v okviru 113.212 ambulantnih pregledov, jih je bilo lani 132.412, od tega v Novem mestu 33.265, v Cernobilju 20.328, v Mokronogu 4240, v Trebnjem 6971, v Žužemberku 4744, v Semicu 4594, v Metliki 11.973, v Kostanjevici 1973, v Senti-jernej 5665, in v Dol. Toplicah 5680. Na domu so obiskali zdravniki tudi precej več bolnikov kot leta 1955: v Novem mestu 3533 obiskov, v Cernobilju 1076, v Mokronogu 498, v Trebnjem 320, v Žužemberku 199, v Semicu 211, v Metliki 896, v Kostanjevici 116, v Senti-jernej 183, v Dol. Toplicah 176.

V Novem mestu je bila še izboljšana služba specialistov za razne bolezni. Lani je bilo specialističnih pregledov: okulističnih 1109, dermatoloških 765, nevroloških 357, otorinolaringoloških 378, pediatričnih 2650 in kožno-veneričnih 949.

Zobni storitev je bilo lani 7772, v letu 1955 pa 7056. Oskrbeni dni v bolnišnicah pa je bilo lani nekaj manj — 56.942, leta 1955 jih je bilo 57.631. V novomeških bolnišnicah se je leta 1955 zdravilo 3195 zavarovanih oseb, za katere je bilo za 31.651 oskrbnih dni 30.470.820 dinarjev stroškov. Lani se je zdravilo 526 zavarovancev manj, bilo pa je 1099 oskrbnih dni več kakor v l. 1955. Stroški zdravljenja so narasli kar za dobrih 11 milijonov dinarjev. Povprečna cena oskrbnega dneva v novomeških bolnišnicah je bila predlanskim 962 din, lani pa 1268 din. Splošna povprečna cena v vseh bolnišnicah je bila 1955, leta 1956 1025 din, lani pa 1234 din.

Lekarniški stroški: Pri pisanju receptov lani ravno nismo varčevali, saj je bilo izdanih kar 20.559 receptov več kot v letu 1955 (leta 1955 — 75.661 receptov, lani — 96.220 receptov). Res je, da so prej zdravniki pisali več zdravljenj na enem receptu, lani pa so to nekateri opuščali.

tom. Na osnovi teh podatkov organi sklepajo in podjetje lahko zaide v težave, pa tudi v milijonsko škodo. Zaradi velike zamude časa, škode in novih stroškov je družbeno upravljanje v tem podjetju okrnjeno. Zaradi nevestnega uslužbenca imata družba in kolektiv samo škodo. Zaradi takih posameznikov se zmanjšuje vloga družbenega upravljanja. Biti pa bi moralo prav narobe: uslužbenec naj bi ob dobrem strokovnem in političnem delu nenehno poglobljali in izboljševali družbeno upravljanje.

Da bi lahko dobro delali in koristili družbi, moramo spremljati domače notranje politično življenje, se zanimati za naš splošni razvoj in seveda vedno poglobljati naše strokovno znanje. Ljudem, njihovim navadam, željam in potrebam moramo prisluhniti in jih pravilno usmerjati v njihovo in družbeno korist. Uslužbenec mora biti vedno na mestu, iskati moramo vsestranske povezave in odklanjati take in podobne napake. Znanje pa moramo pomagati pri vsestranskem utrjevanju družbenega upravljanja, kar je v pogojih socialističnega reda naša velika dolžnost.

Za večjo samostojnost podjetij

Iz prakse delavskega upravljanja — Kaj predlagajo podjetja lesne stroke

(Nadaljevanje iz konca)
Skladu za samostojno razpolaganje bi s tem zagotovili potrebno stalnost in z njim bi se lahko začelo tudi varčevati; podjetja bi v teh skladih načrtno zbirala sredstva in bi tako tudi lažje začela pametneje ukrepati v smislu, za katerega je sklad bil ustanovljen. Podjetja lesne stroke menijo, da bi je z dočeno stalnostjo sredstev za daljšo dobo delovni kolektiv lahko preudarno gospodaril s skladom za prosto razpolaganje.

KAJ PA DEVIZNA SREDSTVA
Od leta 1956 daje proizvajalec ne dobe neposredno nobenih deviz. Odvisni so od izvoznikov, če jim ti odstopijo del enega odstotka, ki ostaja njim. Nakup deviz je namenjen samo za nabavo potrošnega materiala in nadomestnih delov, medtem ko morajo podjetja za nabavo strojev, za kritje potnih stroškov, za plačila izdatke kupovati devize po višjih tečajih na deviznih obračunskih mestih. Podjetja menijo, da naj bi se jim tudi lažje začela pametneje ukrepati v smislu, za katerega je sklad bil ustanovljen. Podjetja lesne stroke menijo, da bi je z dočeno stalnostjo sredstev za daljšo dobo delovni kolektiv lahko preudarno gospodaril s skladom za prosto razpolaganje.

Drugačen bi moral biti po mnenju podjetij lesne stroke tudi odstotek delitve premij. Zdaj dobe izvozna podjetja 30% premije, proizvodna podjetja pa 70%. Odnosi med števili zaposlenih, odgovornostjo za kvaliteto, količino in dobavnimi roki, skrbjo za izvoznim obratnim kreditom, predvsem pa prostev izjavljani značaj podjetij lesne stroke, so v primerjavi z izvoznimi podjetji popolnoma drugačni kot pa jih sedanja praksa priznava oz. nagraduje. Lesno, industrijsko podjetje predlagajo zato revizijo odstotkov delitve premij, pa tudi spremembo delitve samih odstotkov.

SPREMEMBE TUDI V ODKUP LESNA
Zaradi neenakih pogojev v eksploataciji je hlodovina v Sloveniji (v primerjavi z ostalimi republikami) povprečno za 3000 din dražja kot drugje, čeprav so cene maksimirane. Podjetja zato predlagajo, da bi cenno hlodovini in lesu sprostiti. Novi zvezni predpisi naj bi omejevali promet z lesom in ga

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Več kot poldrugi mesec so bili v sosednji republiki Italiji brez vlade. Poslanci so bili že močno v skrbeh, da ne bodo mogli pravočasno na poletnice in hkrati s črnimi oblaki, ki so v severni Italiji prizadejali grozno nesrečo s tornadi in poplavi, je v zraku visela tudi možnost predčasnih volitev, ki pa bi bile morda nekaterim celo dobrodošle. Vodstvo krščanskodemokratske stranke jih je že enkrat hotelo izsiliti, toda predsednik republike Gronchi — tudi sam krščanski demokrat, vendar levo usmerjen — se je odločno postavil proti tej možnosti, ki bi bila do neke mere protustavna; on namreč smatra kot glavno dolžnost poglavarja države — ščititi nastavo.

ZVEZANE ROKE

Šteli in odšteli fašistične (poslancev neofašističnega italijanskega socialnega gibanja — MSI), so ugotovili, da manjka vladi en glas do večine. Zoli je nato 10. junija predsedniku republike sporočil svoj odstop. Začela so se nova posvetovanja za sestavo koalicijske sredinske vlade, toda niti predsednik senata Merzagora, niti sekretar krščanske demokratske stranke Fanfani nista uspela. In tako se je moral Zoli sprijazniti z neprijetno dolžnostjo, da vodi vlado, ki životari le ob pomoči glasov z desnice, torej fašistov in monarhistov. Bistvo italijanske politične krize, ki kljub Zolijevi vladi ni bila rešena, je v preživetosti formule sredinske vlade koalicijske. Vladi, ki so bile sestavljene na tej osnovi, nikakor niso mogle voditi konstruktivne politike niti ne reševati perečih gospodarskih problemov, kajti nemogoče je

vskladiti interese veleposestnikov in velekapitalistov, ki jih predstavljajo liberalci in del krščanskih demokratov z interesi malih kmetov in delavcev, ki naj bi jih predstavljali socialni demokrati in krščanski demokrati. Tako se je vse reševalo s kompromisi, ki niso zadovoljili niti ene niti druge strani. Levičarske stranke so popolnoma pravilno trdile, da mrtveca — sredinske koalicije — ni mogoče prebuditi, da ga je treba le pokopati; toda tisti, ki bi Italijo lahko pripeljali na drugo pot, imajo zvezane roke. V krščansko demokratski straki je tudi pri vrhu nekaj ljudi — med njimi tudi predsednik republike Gronchi — ki se ogrevajo za novo obliko koalicije: krščanski demokrati, socialni demokrati in republikanci ob podpori Nennijevih socialistov, toda Vatikan ne niti slišati za tako možnost. To se je ponovno izkazalo pred dnevi v parlamentu, ko je štari voditelj bivše katoliške ljudske stranke — predhodnice krščanske demokracije — don Sturzo napadel predsednika republike, da se preveč mešava v politiko, ki se tiče vlade, ne pa predsednika republike ter da se ogreva, naj bi vlada na socialnem področju sodelovala z levico. Zoli je namreč res računjal, da bo s pomočjo socialistov spravil skozi parlament nekatere zakone, ki jih desnica ne odobrava. Hotel je sedeti na dveh stolih in ločiti glasove sedaj na desni, sedaj na levi. Vatikan pa mu je po don Sturzu javno sporočil, kaj misli o teh njegovih namerah. In tako ima sedaj tudi Zoli zvezane roke, vlada pa bo lahko spet sama životarila.

KRATKE IZ RAZNIH STRANI

● V Trstu je bil zadnji kongres KP Tržaškega ozemlja, kajti tržaška partijska organizacija bo postala avtonomna federacija italijanske KP. Vodenstvo je bilo le neznatno spremenjeno in tudi politično je ostal Vidali na starih položajih s čemer se precejšen del članov ne strinja.

● V palači narodov v Zenevi se je v tork začelo zasedanje Ekonomskega socialnega sveta OZN, na katerem bodo razpravljali o delovanju OZN in specializiranih agencij na področju ekonomskega in socialnih problemov ter tehnične pomoči. Zahodne države zastopajo stališča, da bi bilo treba skrajšati dejavnost OZN na področju tehnične pomoči, medtem ko male in vzhodne države zagovarjajo nasprotna stališča.

● Francoska radikalna stranka se je popolnoma razcepila. Bivši predsednik francoske vlade in radikalni pravnik Mendès France je sklenil, da bo izstopil, ker pravi, da ne more več voditi stranke, v kateri ne obstajajo načeli discipline in volilnih obljub.

● Korejsko vprašanje je spet prišlo na dan. V Egiptu je ZDA sporočile, da bodo južno-korejsko armado opremlje s modernim atomskim orožjem. Na ta ukrep je kitajska vlada odgovorila z ostrim opozorilom ameriški vladi, da bo nosila vse posledice, za kar, ki ga namerava storiti. Kitajska in severnokorejska vlada sta predlagali sklicanje mednarodne konference o korejskem vprašanju.

● Petnajsti članov kanadske skupine sil OZN v Egiptu je ponudilo svojo kri za jugoslovanske vojake, ki so bili ranjeni, ko je pri opravljanju dolžnosti njihov kamion zavozljal na mino, pri čemer je en član jugoslovanske posadke izgubil življenje.

● V Budimpešti je bila prva vsedržavna konferenca madžarske socialistične delavske partije po oktobrskih dogodkih. Razpravljali so predvsem o ureditvi enotnosti. Mnogo ostreje so napadli oktobrsko vodstvo, ki so ga označili kot izdajalstvo, kot pa politiko Rakosija in Góreja. V stranki je sedaj 345.733 članov, kar je 40,2% prejšnjih članov.

Spoštovanje vredni preprogi

V džamiji Mustafa-paše v Skoplju sta dve preprogi (čilimi), največji v Jugoslaviji. Dolgi sta po dvajset in široki po sedem metrov. Izdelani sta bili 1933 v Novem Pazaru.

Razpis

Uprava PAPIRNIC VEČE, Vevče p. Ljubljana-Polje
bo v šolskem letu 1957/58 vpisala v I. letnik Industrijske papirniške šole v Vevčah

večje število moških gojencev.

Pogoji za vpis so naslednji:
1. starost ne manj kot 14 in ne več kot 18 let,
2. duševno in telesno zdrave,
3. veselo do papirniške stroke,
4. uspešno dokončan 4. razred gimnazije ali osemletka; v izjemnih primerih trije razredi gimnazije, vendar z obveznostjo, da se bo tak gojenec udeležil sprejemnega izpita v septembru 1957.

Solanje traja tri leta. Sola ima lastni internat, kjer so učenci v popolni oskrbi. Razmerje med podjetjem in starši odnosno varuhi gojencev bo urejeno s pogodbo.

Prošnjam za vpis, ki morajo biti naslovljene na upravo Papirnice Vevče, je treba priložiti: rojstni list, zdravniško potrdilo in zadnje šolsko spričevalo.

Za natančnejše informacije se obračajte na upravo podjetja.

S sprejema brigad na novomeškem Glavnem trgu predzadnjo soboto

V TEM TEDNU NABIRAMO:

- Cvet arnike (400 din), bezga osutega (200 din), rdeče detelje (100 din), lipe (220 din), rmana s peclji (50 din), kamitlice samo cele glaviče (240 din).
- List ozkoлистnega trpotca (80 din), breze (22 din), melise (150 din), hribske reše brez pecljev (500 din), pelina (70 din), gozdne jagode (110 din), šmarnice (120 din) slezenovec (200 din).
- Rastlino ptičje kaše (200 din), gladišnika (40 din), jetičnika (120 dinarjev), ženikla (140 din), materine dušice (45 din), krvavega mlečka (100 din).
- Lubje češminovih korenin (120 din), krhlike (60 din).
- Korenine baldrijana (260 din), ženikla (250 din), šmarnice (300 dinarjev), gladeža (58 din), regata (116 din), habata (40 din).
- Seme jesenskega podleska (300 dinarjev).
- Suhe borovnice (600 din).
- Obvestilo. Pohitite z nabiranjem brezovega lista!

V vsako hišo DOLENJSKI LISTI

podjetja s svojim izvozom pridobivajo državni čvrstejši devize, so ob sedanjih deviznih predpisih v slabšem položaju v primerjavi z drugimi podjetji. Tako stanje prav gotovo ne vpliva vzpodbudno na povečanje izvoza iz te panoge.

RAZPIS

Upravni odbor KMETIJSKE ŠOLE GRM PRI NOVEM MESTU razpisuje vpis za VEČJE ŠTEVILO GOJENCEV v šolskem letu 1957/58. Pogoji za sprejem: starost nad 16 let, uspešno dokončana osnovna šola; gojenec mora biti telesno in duševno zdrav, imeti mora veselje do dela v kmetijstvu. Sola je enoletna. Vsi gojenci imajo celotno oskrbo v internatu. Vzdrževalnina znaša 4000 din mesečno. Za dodelitev štipendije naj se kandidati obrnejo na pristojno kmetijsko zadruho. Lastnoročno napisane prošnje je treba poslati na upravo šole najkasneje do 15. avgusta. Prošnji je treba priložiti: zadnje šolsko spričevalo, izpisek iz matične knjige, zdravstveno spričevalo, življenjepis in obvezo o plačevanju vzdrževalnine.

UPRAVNI ODBOR KMETIJSKE ŠOLE GRM — NOVO MESTO

Lovec in pol

Melokateri lovec se lahko pohvali s tolikim »lovskim blagrom«: kakor Hačko Saksanovič, kmet iz Teočaka. Od začeta letošnje pomladi do danes je že ujel in pobil 35 odraslih jazbecov.

Lovec in pol

Melokateri lovec se lahko pohvali s tolikim »lovskim blagrom«: kakor Hačko Saksanovič, kmet iz Teočaka. Od začeta letošnje pomladi do danes je že ujel in pobil 35 odraslih jazbecov.

Kako smo v Zalogu pri Šmarjeti prvič svobodno volili

Drobne o tovarišu Titu

(Anekdote o vrhovnem komandantu iz NOB)

Pomlad leta 1942 je prinesla tudi v Šmarjeto in okolico marsikaj novega. O partizanih se je dotlej le govorilo in le malo kdo je videl, čeprav so to vsi želeli. S toplimi pomladnimi dnevi pa so se začeli tu pa tam pojavljati partizani, po dva, trije in več. Tudi prvi borci iz teh krajev so odšli v partizane. Italijanske karabinjerske patrulje so bile čedalje redkeje. Raje so tičali v svoji postojanki v Škocjanu. Pomlad jih je pa odnesla tudi od tam. Neke nedelje so zbežali. Tako je nastalo svobodno ozemlje. Najbližje okupatorjeve postojanke so bile v Novem mestu, Mirni peči, Mokronogu, Zameškem in v Sentjerneju. Ves prostor med temi postojankami je pa bil prost in svoboden. Okupatorji seveda niso bili tako hudo daleč, vendar so ljudje laže dihal. Partizani so povsem zagospodarili v teh krajih in postali vsakdanji gosti po vaseh. S prihodom partizanov je nastala tudi politična aktivnost. Dobivali smo poročila, imeli smo zborovanja in mitinge, uničevali smo slike Emanuele in dučaja in italijanske zastave itd. Najvažnejše je bilo to, da so se že v začetku junija začele po vaseh volitve v narodnoosvobodilne odbore.

V Zalogu pri Šmarjeti je bil izvoljen prvi osvobodilni odbor v soboto 13. junija 1942. O volitvah so vaščane že nekaj dni prej obvestili aktivisti. Jaz sem bil v devetnajstem letu in sem premišljeval, kakšne bodo te volitve. Ni nisem vedel, kakšne pravice in dolžnosti ima volilec. Spominjal sem se volitev pred sedmimi leti (maja 1937). Takrat sem bil šolar, star 12 let. Ko sem v nedeljo popoldne šel na vas, sem na mostu opazil dva žandarija, ki sta ustavila vsakega odraslega moškega. Ko smo radovedni otroci prišli bliže, smo slišali, da priganjajo vsakega naj gre v Šmarjeto voliti, in tudi koga naj voli. Kdaj pa kdaj je pripeljal mimo osebnih avto, določen, da vozi na volišče "prave" volivce, ki so jih posadili v avto žandariji. Toda le malo jih je odšlo z avtom. Izgovarjali so se, da so že volili. Dobro se še spominjam, kako so moje sosedke Kolenc na viali na vse načine. Komaj se jim je izvil, češ da je že bil v Šmarjeti in je volil. V svoji otroški pameti sem si želel, da bi bil star 21 let, ker bi imel pravico voliti in na volitve bi se peljal z avtom, (saj se še nikoli nisem).

Spomin iz borbe in graditve naše ljudske oblasti

Te volitve sedaj pa so bile drugačne. Komaj sem čakal, da bo ura pet popoldne, ko bomo šli na volišče. Šla sva s sedem Kolencem. Volišče je bilo pred hišo posestnika Antona Sinkovca, sredi vasi. Tokrat ni bilo žandarjev. Za mirno pod kostanjem so sedeli: aktivisti Franc Karlovšek iz Šmarjete ter neki tovariš in tovarnišica. Ti trije so vodili volitve. Ljudje so prihajali iz vseh koncev vasi, nekateri naravnost od dela na njivi. Ena skupina je prišla z dela pod Breznikom, s pesmijo. Prišlo so tudi žene in dekleta, kar nerodno jim je bilo, saj so prvič v zgodovini imele volilno pravico. Bila je zbrana malone vsa vas, še otroci so prišli pogledat. Preden smo pričeli voliti, je aktivist Franc Karlovšek še enkrat pojasnil zakaj smo se zbrali, kaj treba da izvolimo pa tudi sam način volitev. Videli sem, da se to popolnoma razlikuje od volitev, o katerih sem nekoč slišal. Takrat so volili po spisku, javno. Te naše volitve pa so bile tajne. Vsak od nas volilcev je vzel papir in svinčnik in napisal, kjer je hotel, imena petih vaščanov, kolikor jih je bilo potrebno za novi odbor. Tisti od teh petih, ki bo dobil največ glasov, bo predsednik prvega svobodno izvoljenega odbora v vasi. Nekateri so pisali kar na volišču, nekateri pa so šli domov ali v sosedovo hišo, kjer so razmislili in potem napisali svoje kandidate.

Ko so vsi volilci oddali prepoznane listke z napisanimi imeni volilni komisiji, se je že zmrčilo in komisija je šla šteti.

Danes bo odprta razstava v ŠK Mirana Jarca

Danes ob 18. uri bo v Novem mestu odprta razstava POVOJNA LITERATURA O NARODNOOSVODILNI BORBI, ki jo prireja v počastitev Dneva borca in Dneva vstaje Studijska knjižnica Mirana Jarca. Del razstave, ki vsebuje samostojne publikacije, bo odprto od 3. do 31. julija, drugi del člankov in razpisov, ki je razpustljen v čitalnici, pa bo odprto do 8. julija.

Razstava vsebuje 8 delov, od katerih jih je sedem samostojnih izdajami v avli stavbe, osmi del (članki) pa je razstavljen v čitalnici. Na razstavi so dela državnih voditel-

glasov v hišo k luči. Največ glasov so bili dobili Ignac Kolenc, Franc Šmekar, Franc Sinkovec, Ljodje Gorenc in Ljodje Saje. Kolenc, ki je bil dobil največ glasov, je tako postal prvi predsednik novoizvoljenega odbora. Vsi ti imenovani so bili izvoljeni z veliko večino, kar je izpričalo enotnost vseh vaščanov. Ta enotnost je vladala vse do pojave belogardističnih formacij in propagande, ki pa vendar v vasi ne ob začetku ne pozneje ni dosegla uspeha, ki so si ga belci želeli. Iz vasi je šlo v partizane in se borilo do konca šest vaščanov, več so jih pa preganjali, ker so s partizani simpatizirali in jim pomagali.

Odbor, ki je bil izvoljen na teh volitvah, je potem reševal vprašanje oddaje hrane za partizane, nadalje, skupaj z drugimi odbori, delitev zemlje

v Klevetzu in še več drugih stvari.

Ko je prišla svoboda, je Zalog zaživel novo življenje. Sprva je bil skupaj v enem odboru z vasio Zbure. Prvi predsednik krajevnega odbora po osvoboditvi je bil spet Ignac Kolenc, partizanski borec.

Od tistih volitev, velikega zgodovinskega dogodka za Zalog, je minilo 15. let. Živo so ostale v spominu vsem naprednim vaščanom. Saj je bil to res pomenljiv in odločilen dan: v vojni vihrli, sredi Hitlerjeve trdnjave smo šli na volišče in svobodno izvolili svoj odbor. S hvaležnim srcem se spominjam tudi Franca Karlovška, ki je še isto leto, izdan od domačih izdajalcev, dal življenje za svobodo. Bil je ustrelen skupaj z drugimi šmarješkimi aktivisti na neki njič pri Semču.

Pešadijski major Jože LUŽAR

Srečanje XIII. Proletarske brigade

Letos 7. novembra bo poteklo 15 let, ko je bila v Sjenjaku pri Karlovcu ustanovljena XIII. Proletarska brigada "Rade Končar". Njen delež za osvoboditev naše domovine je znan. Bila je pomemben nosilec bratstva in enotnosti naših narodov, borila se je v neposredni bližini Zagreba, sodelovala je v bitkah za osvoboditev Srbije in Beograda in v zmagovitem maršu IV. armade sodelovala v vseh bitkah do Zemuna, čez Zagreb do Trsta. V njenih vrstah so se borili prekaljeni borci in mla-

dinci, zagrebški delavci, kmetje in delavci iz Dalmacije, Primorja, Pokuplja, Zumberka, Like, tu so kovali svobodo partizani iz Bosne, Hercegovine, Sandžaka in Srbije. V njenih vrstah so se borili tudi borci drugih narodnosti: Italijani, Nemci, Čehi, Rusi in Bolgari.

15. letnico brigade bodo nje- ni preživeli borci slovesno praznovali 2. in 3. novembra v Zagrebu in pri Sv. Jani (občina Jastrebarsko). Prvi dan

minja tudi ljudstvo Bele krajine in Dolenjske, se bomo udeležili tudi prebivalci novo-meškega okraja. Dobro se še spominjamo bojev na Suhorju, Sošicah, v Radatovičih, pod Gorjanci in drugje, kjer so naše enote skupno s XIII. Proletarsko brigado uničevale fašiste in kovali svobodo našim narodom. Odbor za proslavo XIII. Proletarske brigade vodi general major Milan Željč, nekdanji komandant te, s slavo ovenčane brigade.

BOŽIDAR JAKAC: BAZA 20 NA ROGU

Zveza borcev Sentjerneji vabi

Zveza borcev v Sentjerneju vabi prebivalce, da se udeležijo na Dan borca množičnega obiska partizanskih bolnišnic v Pendičevki. Zbirališče bo pri Kosu v Gor. Vrhpolju ob 5. uri jutraj.

bo v Zagrebu odprta razstava dokumentov XIII. Proletarske brigade, p krajiš slovesnosti pa bodo udeleženci slavja skupno ošli v Sv. Jano in okolice isti, kjer bo 3. novembra zaznamkano ljudstvo iz Zumberka Bele krajine, Pokuplja, Zagreba in Karlova. Proslava XIII. Proletarske brigade, ki je dobro spo-

Brank Pavlovič:

MARKO

Ostanek mož Valjevskega partizanskega odreda, ki je prešel v Bosno v začetku 1942. leta, je bil dodeljen Spretni četi Vrhovnega štaba.

Prišla sva s prijateljem v četo, in se počutila kot novinci. V zadregi sva, ne veva, kakšen je tujak red, kakšna disciplina. Ne odmaknema se drug od drugega. Pridejo k nama fantje iz straže, vprašajo, kako je v Srbiji, kako je s tem in onim, ki ga pozna. "Dobro", odgovorjava. "Malce je šlo za nohte, vendar — tukaj sva!"

Ze drugi dan sva se sprijateljila z njimi, kakor da sva že meseca v tej četi.

Sedaj sprejema midva njih: kako je, ali je tujak tovariš Tito, kdo je ta, pa oni.

"Kdo je tisti, ki sedi tamle?"

"To je Marko."

"Kateri Marko? Kaj je ta Marko?"

"Marko vendar, iz Staba. Meni da je namestnik tovariša Starega."

"Kakšen je?"

"Bosta videla. He, kako si privoščiti komandante in druge — višje!"

"Višje naj si kar privoščiti, ampak kako ravna z vami?"

"Bosta videla."

"Kaj bosta videla?"

"Veste, njemu nič ne uide. Za vako malenkost se zanima: če

je postavljena straža, če so kopni nakrmljeni, vse sprašuje. Sifrantne in radiotelegrafiste neprenehoma kliče in jim daje neke listke."

Naš novi prijatelj odide na stražo. Midva pa sediva in razmišljava o tem Marku. Hm, če bi ga mogla srečati pa pogledati od blizu...

"Beži no, kaj ga bosta gledala. Najbolje, da se izogiblješ. Čim manj te poznaš, toliko bolje."

Veš kaj: umakniva se od tu, da naju ne bo videl. Sicer lahko reče: Kaj pa zijata vame! In potam se zgodi, da storiš kaj napak, bo pa rekel: Seveda, to sta tista dva, ki sta zijala prapodajala... Ni dobro tukaj, boljše bi bilo, da sva odšla v kakšno četo."

"Morda res, vendar pa veš kaj: naj, pojdiva mimo njega, kakor da greva sem in tja, pogledala ga bosta od blizu."

"Kaj pa če zavpije na naju?"

"Nič hudega, saj sva novinca. Bova rekla, da nisva vedela."

"Meni se ne ljubi iti."

"Zakaj pa ne? Bolje sedaj, ko sva novinca, prigravja Džoka."

Nazadnjeprivolim pa greva sploh ne pogleda. Prišla sva v gozdiček.

"Nič!"

"Nič! Se obrnil se ni!"

Vrneva se in greva dva, tri metre blizu njega. Spet nič.

"Nevaren ni, sicer bi že zavpil: Kaj pa se potikata tod? Pojdiva vnoči mimo njega."

"Ne bodi nor, Džoko!"

"Grem pa sam, če ti nečeš."

"No, prav, pa pojdiva še enkrat, ampak bolje bi bilo, da si to privoščiva kdaj drugič."

"Ne, sedaj. Menda bo že nehaj pisati."

Greva mimo Marka, le meter od njega. Malce naju pogleda in brska naprej po zvezku.

"Spet nič!"

"Pojdiva še enkrat!"

"Jaz ne, ti pa kakor veš."

"Hajdi, lepo mirno in go kaj vprašajva."

"Kaj neki?"

"Kar koli. Vprašajva ga, kje je doma, ali če ima cigareto."

"Cigareto, da ga prosiva?"

"Da."

"Veš, potlej pojdi pa kar sam. In Džoka res odide sam. Pri-

Alexander Inković-Marko

Pozval ga je k sebi in mu rekel: "Česa se ti je treba bati? Jaz sem človek kakor ti. Bodi miren!"

Pravoslavni višji duhovnik (prota) Karamatičević, polkovnik ljudske vojske, se je med vojno večkrat srečal s tovarišem Titom. Karamatičević je vrhovnemu komandantu izkazoval največje spoštovanje. Zmerom se je pozdravljaj z njim zelo nenavadno. Kadar sta se srečala in si podala roke, je prota tovariša Tita objel in ga poljubil na prsa. Tova-

riš Tito ga je nekoč zaupno vprašal, zakaj ga poljubi na prsa. Protu se je zamislil in slovesno odgovoril: "Na junaško srce, dragi tovariš!"

RAZPIS NAGRADNEGA NATEČAJA

V počastitev 4. julija — Dneva borca, in 22. julija — Dneva vstaje slovenskega ljudstva,

razpisujeta

okrajni odbor Zveze borcev NOV Slovenije v Novem mestu in uredništvo »Dolenjskega lista«

NAGRADNI NATEČAJ

za slikanico iz partizanskega življenja

Slikanica naj obdela poljuben motiv iz življenja borb in zmag katerekoli enote narodnoosvobodilne vojske, terenskih zaščitnikov in aktivistov oziroma ilegalnega dela aktivistov KPS ozir. OF, zajema pa naj področje Dolenjske. Obsegati mora besedilo za najmanj 100, največ pa za 150 slikovnih enot običajne slikanice. Izbrava motivov, področja, brigad, zalednega oz. ilegalnega dela je prepuščena avtorjevi zamisli, slikanica pa mora biti napisana tako, da bo prikazala vso veličino in pomen oborožene vstaje naših narodov proti okupatorjem in domačim izdajalcem. Avtor naj upošteva, da je slikanica namenjena predvsem mlademurodu, ki spoznava narodnoosvobodilni boj iz pripovedovanja staršev, šole in okolice, v kateri živi.

Za tri najboljše slikanice, ki jih bo ocenila posebna komisija, so pripravljene nagrade: 50.000 din — 40.000 din — 30.000 din.

Razen tega bo uredništvo »Dolenjskega lista« izplačalo avtorju običajni honorar in, če bo potrebno, poskrbelo tudi za ilustratorje slikanic. Okrajni odbor ZB Novo mesto in »Dolenjski list« si pridržujeta pravico odkupa tudi nenagrajenih slikanic.

Rokopise slikanice v dveh natipkanih izvodih je treba poslati uredništvu »Dolenjskega lista« najkasneje do 10. septembra 1957.

Podrobnejše informacije lahko dobe zainteresirani v uredništvu »Dolenjskega lista«.

V Šmihelu so že praznovali

Petič so 29. junija praznovali Šmihelčani krajevni praznik — spomin na partizanski napad na fašistično postojanko pri Zajcu na Gorjancih. Proslava je bila na Hribu nad Šmihelom. Po govoru predsednika krajevnega organizacije Ljodje Nečimra je bil kulturni spored, mešani zbor KUD Janez Trdina in novomeški pevski zbor vojnih invalidov in borcev NOB. Pod vodstvom pevovodje tov. Ahačiča in tov. Savnika so lepo zapeli. Kulturnih društev iz drugih krajev bivše občine Gotna vas žal ni bilo. Po končanem kul-

turnem sporedu je bila prav prijetna zabava. Na srečanju so razdelili med navzoče lepe dobrote, darila tovarni in podjetij. Z dohodkom od prireditve bo odbor kupil zemljišče pri Roku in postavil spominsko ploščo padlim partizanom in talcem.

Na Vinici bodo odkrili spomenik

Na Vinici bodo 4. julija ob devetih dopoldne odkrili spomenik 139 padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja. Spomenik v obliki odprte knjige, z vklepanimi imeni je izdelalo podjetje »Marmor« iz Gradca. Stal bo blizu spomenika Ottonu Zupančiču.

Odkritje spomenika bo združeno s kulturnim in športnim sporedom. Med drugim se bodo pomerili na zasilem igrišču nogometaši Bele krajine in »Tekstilac« iz Duge Rese. Tako se na Vinici skrbno pripravljajo na praznovanje Dneva borca in oddolžitve spominu padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja; zato pričakujemo ta dan velik obisk elasti starih borcev in aktivistov ter njihovih svojcev.

S PUSKO PROTI TORPEDU

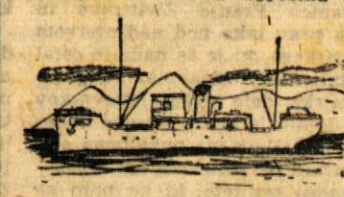
Leta 1944 je kapetan motorne jadrnice »Lahor«, 60-letni Toni

Pavišič ujel v severnem Jadranu nemški »živi« torpedo s članom posadke. Torpedo je privlekel v najbližjo luko.

S PISTOLO UJELI PARNIK

Nikola Glavina, komandir čete, je z dvema borceva 23. julija 1942 zajel parnik »Vis«, ki je bil v službi italijanskih okupatorjev. Z obema borceva je

likvidiral oboroženo posadko na ladji, parnik pa je nato potopil kakšnih 500 m pred luko Živo-gorše blizu Makarske. Edino orožje treh partizanov je bila pištola, ki jo je imel Glavina.

partizan, s prvim strelom zbil s kopice sena pomočnika »ort-komandanta« Smederevske Palanke.

(Z »Krtine«)

Dolenjske partizanske bolnišnice v poletju 1942

(Ob odkritju spominske plošče na Beretičevi zidnici na Ravniku)

Razvoj osvobodilnega boja spomladi 1942 označujejo predvsem sledeča dejstva: nenehen priliv novih borcev v vrste partizanov, postopno umikanje okupatorjevih vojaških enot s podeželja v večja središča in prvi pojavi organiziranega belogardizma. Številni porast partizanov je imel za posledico preurejanje dotedanjih partizanskih vojaških enot in formiranje novih, kar je omogočalo izvrševanje stalnega in močnejšega pritiska na okupatorske posadke, ki so prav v tem času po zapovedi komande XI. armadnega zbora pripravljale koncentracijo v večjih podeželskih krajih. Ta ofenzivni polet partizanskih bataljonov in odredov je pričel ustvarjati veliko osvobodjeno ozemlje, ki ni zajelo samo vsega predela od Kolpe preko Kočevskega pa vse do Krima in Ljubljane, ampak je seglo tudi v dolino Krke in na ozemlje vse do nemško-italijanske demarkacijske črte.

Ozemlje Dolenjske med Gorjanci in Rogom ter nemško-italijanske demarkacijske črte do Mirenske doline in nekako do črte Trebnje—Žužemberk—Suha krajina je bilo operacijsko področje Dolenjskega odreda, ki je bil v sestavi III. Grupe odredov. V juniju 1942 je prišlo do formiranja nove, V. Grupe odredov, ki se je izločila iz dotedanjega III. grupe ter je bila z navedbo Glavnega poveljstva slovenske partizanske vojske z dne 26. junija določena prav tako teritorialna razmejitev med področjem III. in V. grupe, kakor tudi odredni odredi, ki so te grupe sestavljali. Po tej naredbi so III. grupi pripadali Polhograjski, Krinski in Kočevski odred ter čete na Primorskem. V. Grupa pa Belokranjski, novo ustanovljeni Krški in Zaprudniški odred. Razmejitev med področji obeh grup je potekala od Novih Lazov na Kolpi po grebenu Male gore na Tabor in Skofljico ter ob progi do Ljubljane.

Na področju Dolenjskega odreda je nastajalo večje osvobodjeno ozemlje okoli Smarjet in Skočjana in se segalo vse do vzat italijanskih postojank v Novem mestu, Sentejnerju in Kostanjevici, kjer se je stikalo z osvobodjenim ozemljem Podgorja in Gorjancev. Bori 2. bataljona Dolenjskega odreda so namreč 23. maja pregnali karabinjersko postajo iz Skočjana ter tam prevzeli oblast, naslednjega dne pa zasedli tudi Smarjeto. Na tem področju je bila kmalu postavljena tudi ljudska

oblast in so bile izvršene volitve v prve krajevne narodno osvobodilne odbore. Ker so bile 24. maja 1942 osvobodene tudi Dolenjske Toplice, za katerimi se je širilo prostrano osvobodeno ozemlje preko Roga na Kočevsko in Notranjsko, so bile okupatorske postojanke res le mali otoki v večjih središčih in vzdolž glavnih cest in železniške proge. Prav na te prometne žile in na preostale postojanke je bil sedaj usmerjen glavni napad vedno številnejših partizanskih enot.

Zmagoviti polet osvobodilnega boja spomladi 1942, ki je ravno na Dolenjskem in Notranjem dosegel največji razmah med vsemi slovenskimi pokrajinami, je primoral okupatorja, da je pričel z obširnimi pripravami za zadušitev osvobodilnega gibanja. Na vojaških poveljstvih v Ljubljani in na Savaški, pa tudi v Trstu in Vidmu so z mrzlično naglico pripravljali načrte vojaških operacij velikega obsega. V tako imenovano Ljubljansko pokrajino so bile premeščene nove italijanske divizije, skupni povelji italijanskih in nemških generalov in njihovih štabov pa so pripravljali koordinacijo vojaških operacij Nemcev in Italijanov. Pri teh načrtih je okupator jemal v vpisovet že tudi sodelovanje nastajajoče domače kvislinške formacije, kakor so mu bile na slovensko-hrvaškem obmejnem področju v pomoč tudi ustaške formacije iz sosednjih garnizij. Velika sovražna ofenziva se je začela 16. julija 1942.

Organizacija partizanske sanitete

Prav v času nastajanja velikega osvobodjenega ozemlja in reorganizacije partizanske vojske je bila posebna pozornost posvečena tudi ureditvi partizanskih sanitetnih postojank in bolnišnic. Zaradi vse pogostejših napadov na sovražnika se je večalo tudi število ranjencev, za katere ni zadostovala zdravniška nega po bataljoni in odredih, temveč je bilo treba poskrbeti za varne postojanke, kjer so bili dani pogoji za normalno zdravljenje kakor tudi za operativne posege.

primerno mesto za skupno bolnišnico. Ta je bila nameščena v gozdarski koči na Daleč hribu v Rogu, vzhodno od Podstenic. V njej so delali dr. Pavel Lunaček kot upravnik, dr. Andrej Zupančič kot politični komisar, dr. Božena Ravnikar kot asistent, dve bolničarki in bile nameščene tri kuharice. Oskrbo je opravljal poseben intendant, bolnišnico pa je varovala zaščitna četa. Delovati je začela bolnišnica okoli 15. junija, z ustanovitvijo V. Grupe odredov konec junija 1942 pa

prišel za odrednega zdravnika v Krški odred dr. Ivan Pintarič, ki je vodil omenjene sanitetne postojanke, svoj sedež pa je imel na glavni od njih, sanitetni postaji števil. 15 v Dolu pri Klevčevu. Dr. Pintarič je o razvoju in ustroju navedenih partizanskih ambulant napisal dokaj izčrpano poročilo, iz katerega posnemamo:

... PRI BERETIČEVIH NA RAVNIKU ...

Ambulanta ali sanitetna postaja števil. 14 je bila v Beretičevi zidnici sredi vinogradov. V njej je bila bolniška soba, ki je lahko sprejela 20 ranjencev. Ležišča so bila kar na slami na lesenih tleh. Manjkalo je sicer zadostno število odelj, vendar v poletnem času, v katerem je ta postaja delovala, to pomanjkanje ni bilo tako občutno. Poleg tega velikega prostora, ki sicer služi za stiskanje grozja, je manjša sobica, ki je bila spalnica dveh bolničark ter shramba sanitetnega materiala, hkrati pa previjališče. Kuhinja so uporabljali kot dnevni prostor. Ta sanitetna postaja, ki je delovala v juliju in avgustu 1942, je bila nekakšen rekonvalescentni odelj za mnogo boljši zakonspirirano postajo števil. 15 v Dolu. Postaja je imela svojo stražo šestih stražarjev, javka za ranjence pa je bila pri terenu v Smarjetu. Ker so se tačas pojavljala med partizani tudi prva revmatična obolenja, so za zdravljenje ležeh dnevno uporabljali kopeli v bližnjih Smarjetških Toplicah. Intendant, ki je skrbel za prehrano, je s podporo okoliškega prebivalstva opravljal svoj posel tako dobro, da je bila hrana, ki so jo dobivali ranjenci in bolnišničarji, do konca leta 1942 še in obilnejša od hrane naših civilnih bolnišnic v predvojni Jugoslaviji.

Posebni dogodki na sanitetni postaji ni doživela. Največji priliv ranjencev je dobila ta postaja po napadu I. SNOUB Tonača Tomšiča na belogardistično taborišče pri Sv. Anu pod Smolenjo vasi pri Novem mestu. To taborišče, ki je šlo 212 mož, so partizani napadli 14. avgusta zjutraj, medtem ko so dan prej in istega dne demonstrativno napadli tudi italijansko postojanko na Ratežu. Iz bojev pri Sv. Anu je prišlo v sanitetno postajo števil. 14 kakih 20 ranjencev, izmed katerih je dr. Pintarič vse težje primere takoj prenesel v postajo v Dolu. Izločanje oprime te sanitetne postaje, predvsem postavitev pogradov, je prehitela preselitev postaje, ki je postala nujna zaradi takrat nastalega vojaškega položaja.

... V DOLU PRI KLEVEČEVU ...

Sanitetna postaja števil. 15 v Dolu pri Klevčevu je bila matična postojanka in sedež odrednega zdravnika. Njena varnost so zagotavljale enote Krškega odreda, ki so bile razporejene na tem področju, zvezno odrednega zdravnika s štabom odreda pa je omogočala bližnja štaba, katerega sedež je bil le nekaj dni oddaljen od bolnišnice. Bolnišnica je bila nameščena v samotni hiši blizu vasi in je imela veliko sobo, ki je lahko sprejela do 25 ranjencev. Manj primerna so bila sicer ležišča na cementnih tleh, imela pa je poleg odelj na razpologo tudi ruhe. V ozki kamrici poleg bolniških sobe je bila nameščena bolniška pisarna, v kateri je bilo tudi skladišče sanitetnega in ostalega materiala. Ta postaja je sprejemala predvsem vse težje primere, kjer so se izvrševale tudi operacije, za katere so uporabljali stanovanjsko sobo lastnika hiše, ki jo je v ta namen rade volje prepuščal. Lega bolnišnice je bila ugodna, njena zakonspiriranost pa tako velika, da so na primer borci Tomšičeve brigade, ki so nekoč tam okoli imeli svoje vaje za napad, izbrali prav to hišo za svoj cilj, ker ... ad rcev

vedel, da se nahaja v njej partizanska bolnišnica.

Javka za to bolnišnico je bila v vasi Zbure, za hrano, ki je bila prav tako odlična kot na postaji 14, pa je skrbela intendantka tov. Milka, ki je bila pozneje pri Ivanovu v SCVPB. Večje dotoke ranjencev je postaja dobila po napadu na Bučko in borbi pri Zameškem. Pri operacijah, ki so bile takrat nujno potrebne, so asistirali zdravniki dr. Marjan Južnič-Niko, dr. Marjan Morelj in dr. Stane Pirc, takratni bataljonski zdravniki Tomšičeve brigade. Nastala vojaška situacija v zvezi z razvojem velike italijanske poletne ofenzive je zahtevala premaknitev tudi te sanitetne postaje. Takoj po 22. avgustu, ko so prišli ranjenci iz bojev pri Zameškem, in komaj teden dni po prihodu upravnika te postaje dr. Pintariča je bila po dogovoru s štabom odreda sanitetna postaja premeščena v Mirno v dolini Radulje, kjer so bili bolniški razporejeni začasno kar po hišah. Nameravali so v gozdu Radulja postaviti posebno bolnišnico, vendar je razvoj vojaškega položaja to preprečil. Ob enem s postajo iz Dola se je v Mirno vas preselila tudi postaja iz Beretičeve zidnice, kjer sta bili obe združeni in imeli skupni naziv odredna bolnišnica števil. 15.

... SREDI VINOGRADOV NAD PLETERJAMI ...

Sanitetna postaja števil. 16. Nameščena je bila v bližini samotne Pleterje v vinogradih nad Vrhpoljem in bližnji vili nekega Zagrebčana. Obsegala je tri sobe, kuhinjo in verando in ustrezala vsem higienskim predpisom. Napravljala je videz majhnega sanatorija, bližnja gozda pa je nudila možnost hitre evakuacije. Kot operacijsko

sobo so po potrebi uporabljali manjšo bolniško sobo, v kateri so bili nameščeni tudi težji ranjenci. Postaja sta vodila bolničarka in bolničarka, za njeno varnost pa je skrbel nekaj stražarjev. Italijanski odelj iz Sentejnerja jo je nekoč napadel, napad pa so odbili še stražarji sami in ni bilo treba ntervencije Gorjanskega bataljona. Postaja je obiskal zdravnik iz gori omenjene sanitetne postaje in zato uporabljal konja z ježo ali pa kolo. Potoval je prelo Smarjeto, se pod Belo cerkijo prepejal s čolnom in nato nadaljeval pot po cesti proti Sentejnerju in kaka 2 km pred njim krenil čez Vrhpolje v Pleterje in od tam na postajo števil. 1. Samostan Pleterje je zalaga sanitetno postajo s sirom, nekom in ostalo prehrano. V celi samotani je bilo posebnostno skladišče za material, ki je prihajal iz Ljubljane na slovo samostana. V nujnih primerih pa

je bolnišnici pomagal tudi samostanski brat Bernard.

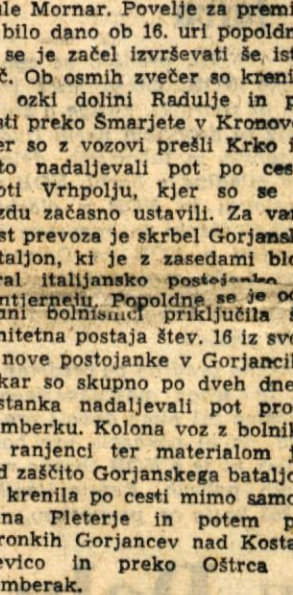
Po bojih pri Ratežu 13. in 14. avgusta 1942 je ta sanitetna postaja sprejela nekaj težje ranjenih borcev, med njimi tudi Stanka Semiča-Dakija, ki je dobil strel skozi pljuča, in Ivana Kavčiča-Nandeta Kovača, ki je imel strelni prelom leve nadlehtnice. Postaja je takoj po svojem prihodu v Krški odred obiskal dr. Ivan Pintarič in ji dodelil takoj kot zdravnika dr. Dolga Medveška-Sumskega.

Bolnišnica v Penderjevki ni bila nikoli odkrita

Ker je bila bolniška postojanka sovražniku že znana, so začeli v Gorjancih v grapi Penderjevke graditi novo, zelo zakonspirirano bolniško postojanko, ki je imela kasneje oznako G 15 A ali SVPB — K, ki ni bila nikoli odkrita. Postojanko je postavilo nekaj zanesljivih tovarišev iz Gorjanskega bataljona in je bila dogotovljena vsaj za silo še teden dni po prihodu zdravnika na postajo števil. 16, ki se je takoj preselila na nove položaje.

Preselitev na Gorjance in v Žumberak

Proti koncu avgusta 1942 se je zaradi italijanske ofenzive poslabšala varnost na ozemlju med Krko in nemško-italijansko demarkacijsko črto, kar je zahtevalo ponovno selitev tudi bolniških postojank. Tako se je nahajala sanitetna postaja števil. 15 v Mirni vasi vsega le kakšne štiri dni. Dobro zasnovano ureditev te postojanke je preprečila potreba, ki je narekovala preselitev bolnišnice na Gorjance in še dalje v Žumberak. Preselitev je bila izvršena po naredbi štaba Krškega odreda, katerega komandant je bil Dušan Svara-Dule Mornar. Povelje za premik je bilo dano ob 16. uri popoldne in se je začel izvrševati še isto noč. Ob osmih zvečer so krenili po ozki dolini Radulje in po cesti preko Smarjete v Kromovo, kjer so z vozovi prešli Krko in nato nadaljevali pot po cesti proti Vrhpolju, kjer so se v gozdu začasno ustavili. Za varnost prevoza je skrbel Gorjanski bataljon, ki je zasedal bliznjo italijansko postojanko v Sentejnerju. Popoldne se je odredna bolnišnica priključila še sanitetna postaja števil. 16 iz svoje nove postojanke v Gorjancih, nakar so skupno po dveh dneh postojanko nadaljevali pot proti Žumberku. Kolona vozov z bolniki in ranjenci ter materialom je pod zaščito Gorjanskega bataljona krenila po cesti mimo samotane Pleterje in potem po obronkih Gorjancev nad Kostanjevico in preko Ostrca v Žumberak.

Ustaški napad na odredno bolnišnico v Prisrjeki

Priprave za to je prevzel dr. Cernelč, dr. Sumaki je odjezdil v Gorjance iskat primeren teren za bolnišnico, ki bi bila skupna za slovenske in hrvaške partizanske enote na tem terenu in bi imela bataljon Žumberčakega odreda za svojo zaščito. Upravičeni bolnišnice dr. Pintarič in pol. komisar sta odšla v štab odreda, da se dogovorita za preselitev. Komaj kakih deset minut po njunem odhodu sta zaslila iz Prisrjake rafale mitraljezov. Takoj sta vedela, da gre za ustaški napad na bolniško postojanko. Vodiča sta posla

France Mihelič: OZGANO DREVO

Javka za postojanko je bila v vasi Mihovo, dohod k postojanki pa po strugi potoka. Prevozi oziroma prenos vsakega materiala za bolnišnico kakor tudi ranjencev so se izvrševali izključno samo ponoči.

nekaj materiala. Brigada se je prebila vse do vasi Prisrjake, vanjo pa ni mogla, ker so bili grebeni okoli vasi v sovražnih rokah. Borbe so trajale vse do mraka, ko se je brigada premaknila na nove položaje.

Kako je potekel napad na Prisrjeko, se da posneti le iz pripovedovanj preživelih. Ustaši so se približali vasi s partizanskimi čepicami na glavah in pred seboj vodili enega svojih, kakor da bi bil ranjen. Dr. Cernelč je mislil, da so hrvaški partizani in jim je šel nasproti. Takoj so ga zgrabili, ubili medtem stražarja na razpotju izven vasi in napadli ranjence in bolniško osebje. Ustaši so v vasi strašno gospodarili. Pobijali so ranjence in civilno prebivalstvo, noč ni delal razlike med moškim in žensko. Dr. Cernelč s petnajstimi tovariši in eno tovariščico, bolničarko Zlato, so pobili skupno. Med njimi so bili tudi mediciner Martin Malenšek s težke vode, dva stražarja, osem težkih in dva lahka ranjenca ter en član osebja.

Preživeli so se potem zbirali v Brezovici pri Kostanjevici, kjer jih je dr. Pintaričevega prihoda vodil dr. Sumaki. Zatem so bolnišnico premaknili preko Gorjancev. Priključila se je tudi hrvaška bolnišnica. Od Gospodične v Gorjancih pa do Skrlia pod Mirno goro je vse ranjence prenašala I. Kordunaška brigada, kjer so vse težke ranjence oddali v Belokranjsko sanitetno postojanko, ki jo je vodil dr. Alojz Mihelič, vse lažje ranjence pa je Kordunaška brigada vzela s seboj na Kordun.

Tak je bil v glavnih obratih razvoj dolenjskih sanitetnih postojank in njihova usoda. Vse, ki bi v teh vrstah zasledili pomanjkljivosti in nečistoč, zlasti pa one, ki bi lahko zgodovino partizanskih bolnišnic na Dolenjskem v letu 1942 izpopolnili z novimi podatki in podrobnostmi, prosimo, da o tem obvestite uredništvo našega lista in Dolenjski muzej v Novem mestu, ki bo poskrbel, da se ti podatki zberejo in zapišejo.

J. J.

Beretičeva zidnica na Ravniku, v juliju in avgustu 1942, partizanska sanitetna postaja števil. 14. — 4. julija boča na njej odkriti spominske plošče

Spomladi 1942 je prišla na osvobodeno ozemlje tudi vrsta zdravnikov, ki so se takoj lotili organizacije partizanske sanitete. V tej organizaciji je opravljal izredno pomembno delo zlasti pokojni dr. Pavel Lunaček-Igor, ki je 7. junija 1942 poročal štabu III. grupe, da je izvršil naročilo Glavnega poveljstva in našel

je bolnišnica na Daleč hribu dobila značaj centralne partizanske bolnišnice. Njena ureditev je bila vzorna in ko so jo Italijani ob velikem napadu na Rog avgusta 1942 našli in uničili, v svojih poročilih niso mogli zatajiti priznanja in občudovanja te partizanske bolnišnice sredi gozdov na Rogu.

»Ambulante« Dolenjskega odreda

V času, ko je bila urejevana bolnišnica na Daleč hribu, je tudi na področju Dolenjskega odreda bila formirana sanitetna postaja, ali kot so te ustanove v partizanih kratko imenovali »ambulante« v Zalovčah na Smarjetu. Nameščena je bila v Blažičevi hiši, vodil pa jo je zdravnik II. bataljona Dolenjskega odreda dr. Dolga Medveška-Sumski. Ta sanitetna postaja se je verjetno v začetku julija preselila na Vinji vrh v zidnico Franje Zwitterove in bila prav tako pod nadzorstvom Sumskega, ki je še nadalje ostal bataljonski zdravnik. Organizacijsko delo naših zdravnikov je dobilo izraza v posebnih naredbah Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet o organizaciji sanitete, ki pa nam na žalost niso vse ohranjene. Tako vemo iz navedbe števil. 6 z dne 22. junija 1942, da je bila za področje 1. in 3. bataljona Dolenjskega odreda osnovana sanitetna

postaja števil. 4, ki je bila nameščena na sektorju Novega Loga in jo je vodil dr. Franc Novak-Luka. Za partizanske enote na Gorjancih in za področje 4. bataljona Dolenjskega odreda je bila osnovana sanitetna postaja števil. 5, na področju 2. bataljona in štaba Dolenjskega odreda pa sanitetna postaja števil. 11 v Zwitterovi zidnici na Vinjem vrhu. Poleg nadzorujočega zdravnika sta bili na tej postaji še bolničarki Milka Zibert in Stanka Košark ter Josip Pungerič.

S formiranjem V. Grupe odredov in novega Krškega odreda so nastale na tem področju tudi nove sanitetne postaje, ki so bile označene s številkami 14, 15 in 16. Sanitetna postaja števil. 1 je bila nameščena v Beretičevi zidnici nad Gorenjo vasio pri Smarjetu, števil. 15 v Dolu pri Klevčevu, sanitetna postaja števil. 16 pa pod Gorjanci v vinogradih med pleterskim samostanom in Vrhpoljem. 14. avgusta 1942 je

3. JULIJ - Dan rudarjev

3. julij je za 1. svetovni vojni spomenik delavskim izraznim skupinam, ki so se v prvi svetovni vojni borile za izboljšanje svojih pogojev in za uspešno zoperstavilo kapitalističnim močim.

Kapitalistična podjetja so začela rudarstvo po slovenski zemlji v začetku preteklega stoletja in tedaj se je začela borba življenjski obzori prvih slovenskih rudarjev. Sprva so bili dani zelo cenjeni, kajti le redki bili moški, ki so bili dovolj bni, da so se upali lotiti dela boko pod zemeljsko površino, priznanje za njihov stan so bili rudarji tudi opravičeni vojne službe.

Polagoma pa se je splošno razširila misel, da je rudarstvo v tistem času še le prva stopnja, ki jo sledi delavski borbi. Rudarstvo je postalo delo, ki ga je treba opraviti za dobro plačilo, kar je bilo le na papirju.

Povsem razumljivo je, da se je v tistem stanju delavski razred oprjel programa komunistične partije, ki se je spustila v nelazprosen boj proti izkoriščevalcem. Spominimo se prve stavke, ki so jo organizirali leta 1920 železničarji. Tej je sledila že leta 1923 organizirana stavka rudarjev, ki je potekala solidarno v vseh revirjih.

množičnimi redukcijami delovne sile. Tistim rudarjem, ki so bili še zdravi in delavski, ni ostalo drugega, kot iskati kruha v tujini.

Ker domača izkoriščevalska klasa ni hotela prav nič slišati klika delavstva o izboljšanju življenja slovenskih rudarjev, je nezadovoljstvo naraslo in doseglo vrhunec leta 1934. Na pobudo komunistične partije so pričeli rudarji v Hrastniku in Zagorju 3. julija 1934 z glavnostno stavko, katere je v kratkem času zajela vse zasavske revirje. Rudarji so se odločili, da ostanejo v jama, kajti vseeno jim je, ali poginejo v jami ali pa izven nje. Odišli so se, da ne gredo iz jam prej, dokler ne bo kapitalist ugodil njihovim zahtevam, t. j. da se dvigajo dnevniki koparki zaslužek od 38 din na 40 din, da se ne bo znižala kvota deputatnega premoga ter da bo ostalo pri ostalih ugodnostih, ki so jih do takrat uživali rudarji. Rudarji so ostali v jami brez vsake hrane in so imeli le vodo. Ko so v Hrastniku zbrale žene stavkajočih cel jamski voziček kruha in ga poslane svojim dragim v jamo, so rudarji poslali poln voziček nazaj iz jame s sporočilom, naj zbrani kruh pojedajo raje sestradani otroci. Rudarjem v jami so se pridružili tudi zunanji delavci in številni uslužbeni, tudi ti niso hoteli iz solidarnosti do svojih jamskih tovarišev sprejeti nobene hrane. Tedajni trboveljski premogokopni družbi je bila ta stavka v sravnato in je zato skušala pridobiti rudarje, da bi zapustili jamo. Se le potegnil, ko je vodstva družbe obvestilo zapuške rudarjev, da

Skrajno podli izkoriščevalci pa ni držal besede in je prelomil obljubo, češ da so rudarji sami od sebe zapustili jamo. Namesto izboljšanja je sledil le povečan teror in množično odpuščanje z dela. Zato rudarjem ni preostalo drugega, kot da so po 12 dnevih ponovno ostali v jami ter tako začeli drugo glavnostno stavko. Ta je trajala polnih 112 ur, t. j. skoraj 5 dni, in tudi ta se je končala s neuspehom. Proti rudarjem je tedaj nastopila žandarmerija pojačana z vojsko. S puškami in strojnimi in goloruki rudarji so morali kloniti. Izstradani in izmučeni so se vračali iz rovov in jim ni uspelo ublažiti udarcev beže kapitalističnega mogotca.

Končno pa je prišel čas maščevanja. Ob vdoru fašističnih in nacističnih kolp na naše ozemlje so se številni slovenski rudarji odzvali klicu Partije ter ter zavestno šli z Osvobodilno fronto. Številni so prišli puške v svoje roke in sodelovali pri izganjanju sovražnika z naše zemlje, drugi so pa z nizko storilnostjo ter s botvažnimi dejanji onemogočili intenzivno izkoriščanje naših zemeljskih dobrin.

V spomin na hude borbe in žrtve, ki sta jih zahtevale glavnostni stavki leta 1934, so si izbrali slovenski rudarji 3. julij za svoj stalen spomenik praznik.

Spremembe pri gradnji ceste?

Lani so zaključili, letos pa pričeli graditi cesto po dolini Temenice od Radohove vasi proti Sentošovcu. Desetletje so se prebivalci vasi ob Temenici potegovali za povezavo s svetom. Sedanja pota so ob vsakem dežju neprehodna. Temenica pa čestokrat prestopi travnate in poplavi njeve in travnike, hkrati pa tudi vsa pota v vasi.

Prebivalci teh vasi so zato toplo pozdravili pričetek gradnje te ceste — uresničenje davne želje in potrebe teh krajev. Hkrati bi ta cesta skrajšala razdaljo med Radohovo vasio in Stefanom za več kilometrov, bila bi pa tudi brez klancev.

Dela od Radohove vasi navzdol so kar lepo napredovala, navzgor pa se je treba namreč tudi regulirati Temenico, kar znatno podražuje gradnjo. Prav tako upoštevajo graditelji prav

ceste?

predvideno je bilo, da bo ta del ceste nadomestoval del, projektirane avto ceste Ljubljana—Zagreb, dokler ta ne bo zgrajena v celoti. Zdaj so dobili nova navodila, da gradnjo samo do postaje Veliki Gaber. Hkrati so dobili navodila, da pred dobrim mesecem postavljene barake premestijo k trasi avto-ceste pri vasi Bič, kar bodo gradnja avto-ceste nadaljevali še letos. Cesta po dolini Temenice bo samo krajnjega pomena, zato bo imela le tri metre široko vozlišče in ne pet, kot je bilo v prvotnem načrtu, prav tako pa jo bodo zgradili letos samo do Velikogabrske železniške postaje.

Kot je večkrat, se je žal pokazalo sedaj tudi pri gradnji: te ceste, da so načrti menjali med samo gradnjo. Če je to gospodarsko utemeljeno, ne moremo

reči. Dejstvo je, da so najprej posneli rušo za 6 metrov široko traso in da so bila začetna zemeljska dela v tej širini. Zdaj bodo to zožili na dva metra. Veliko zemeljskih del je bilo opravljenih že tudi na odseku od železniške postaje Veliki Gaber do Sentošovca. Okoli 3000 kubikov zemlje so že premetali na tem odseku. Pri tem so morali na njih, skozi katere gre trasa, uničiti pojiske pridlake. Graditelji so namreč pričeli delati na več krajih, da bi delo potekalo hitreje. Tak je bil tudi prvotni načrt.

Razumljivo je, da je ta sprememba prizadela zlasti prebivalce ob Temenici, ki so bili že prepričani, da bodo že letos dobili cestno zvezo s Sentošovcem in Radohovo vasio. Ker tudi gradnja vodovoda na tem območju zelo počasi napreduje, je ljudem zelo težko izpodbijati že znano staro trditev, da si napredek na Dolenjskem najtežje utira pot. Upamo, da bo prišlo še do kake spremembe v gradnji v tem smislu, da bomo vsi zadovoljni!

Novi naročniki našega lista

- Brulc Mici — Brusnice,
Koren Viktor — Trebča vas,
Klobučar Janex — Vel. Ne-
raje,
Movrin Franc — Sela,
Kovač Mirko — Zvirce,
Pograjc Katarina — Krka,
Kolenc Martin — Grč vrh,
Kol Amalija — Harinja vas,
Mausar Jože — Pleš,
Dečko Leopold — Sp. Jarše,
Glušič Alojz — Surdulica,
Kobe Vladimir — Pula,
Krištof Izidor — Čee,
Rozman Boris — Bileča,
Slapšak Alojzija — Vrh,
Stupič Martin — Demir,
Vlašič Bogo — Dugo selo,
Zatelet Ivan — Ruma,
Bieger Anton — Dinslaken,
Spehar Matija — Kirkland
Lake,
Horvat Ivan — Unje.

sebnih mlince ob Temenici in njihove vodne naprave, čeprav ti nimajo prav nobene družbene vrednosti.

Vse je bilo v redu, dokler niso graditelji prejšnji teden dobili nova navodila in iz njimi spreminjene načrte. Pričeli so graditi 6 metrov široko traso, kajti

Tržno poročilo

V ponedeljek, 1. julija, je bilo na novomeškem živilskem trgu dobrih vsega. Cene so bile še kar zmernne, le za jajca so tarmale gospodinjice, da so predraga. Cene: jajca 15 din, kole-rabica 30 din kg, pesa 50 din, krompir, solata 40 din kg, borovnice 60 din liter, jagode 140 dinarjev liter, češnje 50 din kg.

Meso: govedina 240 din, telecina 280 din, svinina 350 din kg.

S SEMIŠČA

Na sejmo so pripeljali 548 prašičev v starosti od 6 tednov do 6 mesecev in 148 glavi govejih živine. Prodali so 393 prašičev in 105 glav govejih živine. Cene: kravam od 60 do 100 din kg, volom od 115 do 125 din kg. Povprečna cena prašičev je bila 2.500 do 3.500 din.

V gradskoškovno društvo je kot sekcia vključen tudi tamkajšnji kino, ki pa minulo zimo zaradi pomanjkanja kurjave ni predvajal filmov. Zdaj je spet pričel s predstavitvami in je po svoji ustanovitvi opravil le po ljudskoprosvetno in izobrazbeno delo, saj je bilo v dvorani zavrtih že 62 filmov, ki si jih de na 120. predstavah ogledalo okoli 3.500 ljudi.

Veliko slavlje slovenske mladine

Na 44 večjih in manjših prireditvah in tekmovanjih zadnjega festivalnega tedna je nastopilo preko 20.000 telovadcev in športnikov iz vseh krajev Slovenije. Iz novomeškega okraja bilno 900 udeležencev. Paradi, akademiji in glavnemu nastopu je bilno drugih visokih gostov prisostvoval tudi predsednik Tito s soprog. Kvalitete prireditev in organizacije — odlični.

Za nami je še ena velika manifestacija slovenske mladine v okviru praznovanja Dneva mladosti — I. slovenski festival telesne kulture, ki je bil v nedeljo slovesno zaključen z veličastnim nastopom na stadionu Odrada v Ljubljani. Festival je pokazal, da slojstva naša telesna vzgoja in šport na solidni osnovi, bil pa je tudi velika manifestacija množičnosti in kvalitete naše telesne kulture. Brez dvoma je največjega pomena skupen nastop različnih organizacij, ki se ukvarjajo s športom, namreč nastop Partizana, ki ga naslovi republikanski prvakov nastopil nad 1000 pripadnikov Partizana. V II. razredu članov ljudske mnogobolje je naslov republikanske pravke osvojila vrsta kočevskega Partizana, med posamezniki pa Krenig iz Kočevja. Ostale vrste z Dolenjske so se tu slabše poslovala. V mnogobolju vajah na orodju so imeli Dolenjski veliko več uspehov, posebno v tekmovanju posameznikov. Pri

ROJAKI IZ ZDA — 4. julija na Polzevo!

Vsem ameriškim rojakom, ki so na obisku v rojstni domovini sporočamo, da bodo tudi letos lahko praznovali ameriški praznik »Dan neodvisnosti« (Independence Day) — 4. julij. Praznovanje bo na prelepem Polzevom pri Višnji gori, nedaleč od Ljubljane.

Na piknik vabimo prav vse ameriške rojake! Za zabavo, ples in narodne pesmi bo poskrbel Gorenjski kvartet. Domača kuhinja bo zadovoljila vse okuse in želje.

Torej, 4. julija vsi rojaki na Polzevo!

Vabi odbor za proslavo: Ivanka Shiffer, Marion Boshel, Jennie Troha, Tončka Urbanc, Lojzka Muha, Frank Japich in Vincenc Pink, vsi rojaki iz Amerike.

IZ ŠENTJERNEJA

V nedeljo, 16. junija, je bila v Šentjernejem razstava vajenskih šole. V dveh sobah so šentjernejši vajenci pokazali pridobljeno znanje v vseh, risbah in številnih lepih ročnih delih. Zelo so ugajali predvsem čevlji, izdelki šivilj, knjižice in knjižice, pa tudi pohištvo in predmeti kolarjev, kleparjev, kovačev in drugih. Vajenska šola dosega pod vodstvom prizadane upraviteljice Vere Severjeve iz leta v leto lepše uspehe.

23. junija pa so razstavljali št. nižja gimnazija, osnovna šola in otroški vrtec. Ročna dela in risbe so številnim obiskovalcem zelo ugajale, prav tako praktični izdelki gospodinjst

skega pouka. Hkrati je bil v javni knjižnici knjižni srečolov. Dobitki so bili tokrat razne knjižice, mladinske revije in časopisi, vmes pa so bile tudi tri torte, mnogo peciva in šolskih potrebščin. Trgovini KZ in »Gorjanci« sta tudi prispevali k lepemu uspehu srečolova. Vse srečke so zadele. Srečolov je lepo uspel.

26. junija je bilo sлавnostno proslavo zaključnega šolskega leta. Obrokom vrta, osnovne šole in nižje gimnazije je govorila ravnateljica Tončka Škerietova in med drugim povedala, da se je uspeh na gimnaziji dvignil na osnovni šoli pa malo poslabšal. Hudo je, ker morajo mnogi učenci zaradi domačega dela za-

nemarljati šolo in svoje izobraževanje. Šentjernejška mladina se je uveljavljala tudi izven šole. Svojenost je bila zaključena z zahvalo poštvovalnim prosvetnim delavcem in z lepim akademijo, najboljši učenci pa so bili nagradjeni in pohvaljeni. Najboljši dijak gimnazije je bil tudi letos četrtosolec Anton Kotar.

Kot vsa druga leta sta tudi ob letošnjem zaključku šolskega leta nižja gimnazija in osnovna šola v Metliki pokazali na razstavi sadov svojega uspeha. Razstavljali so tako in izvenšolsko delo metliških pionirjev je pred kratkim dobilo lepo priznanje v svojem delovnem prizadevanju so med pionirjev vseh šol novomeškega okraja dosegli drugo mesto in jim je bil zato kot nagrada dodeljen fotografski aparat hkrati z vso opremo za fotografski laboratorij.

To prizadevanje metliških dijakov je bilo vidno tudi na razstavi, kjer je bil med drugim na tabeli prikazan njihov šolski uspeh. Število učencev je zaradi lanskega ukinitve dijaškega doma sicer nekoliko padlo, zato pa se je dvignil šolski uspeh. Od 190 dijakov, kolikor jih je zdaj na šoli, je izdelalo 65% (7% več kot lani), popravne izpite ima 25 odstotkov, popolnoma padlo jih je 9%, neocenjenih pa je bilo 1%. Dijakov, najboljši po uspehu je bil IV. razred, takoj za njim pa je I. a.

Izvenšolsko so se dijaki izživljali v številnih krožkih, taborih, risarskem, folklornem, smučarskem, pri pevskem zboru, igriški družini in Počtniški zvezi.

Tako so se člani riziškega krožka (vodja Milodan Hanzel) sestajali vsako sredo in ob poletju priredili svojo razstavo, o čemer je bilo že pisano v našem Bevkov listu. Vsi člani so se pridružili ob uspehih mladih gimnazij, šahistov (vodja Franc Brancelj), ki so na občinskem šahovskem prvenstvu zasedli prvo mesto, na okrajnem pa sedmo med štirinajstimi nastopajočimi ekipami. Mladi gimnazijci kolasi (vodja Ljuba Vidnjevčič) so z belokranjskimi, gorenjskimi, korškimi in srbskimi plesi nastopili v Metliki na Božkovem Radu, v Semicu in Ozižu. Navadno jih je spremljal tudi gimnazijski pevski zbor (pevovodja Viktor Svigelj), ki je to leto štel 52 pevcev, se naučil 39 novih pesmi in imel 13 izvedb. Na svoje delo je zbor tudi prejel pismeno priznanje na I. jugoslovanskem festivalu mladinske glasbe. Igralska skupina (vodja Julka Rajmer in Jožica Pakar) je nastupila v Metliki na Božkovem Radu, v Semicu in Ozižu. Navadno jih je spremljal tudi gimnazijski pevski zbor (pevovodja Viktor Svigelj), ki je to leto štel 52 pevcev, se naučil 39 novih pesmi in imel 13 izvedb. Na svoje delo je zbor tudi prejel pismeno priznanje na I. jugoslovanskem festivalu mladinske glasbe. Igralska skupina (vodja Julka Rajmer in Jožica Pakar) je nastupila v Metliki na Božkovem Radu, v Semicu in Ozižu. Navadno jih je spremljal tudi gimnazijski pevski zbor (pevovodja Viktor Svigelj), ki je to leto štel 52 pevcev, se naučil 39 novih pesmi in imel 13 izvedb. Na svoje delo je zbor tudi prejel pismeno priznanje na I. jugoslovanskem festivalu mladinske glasbe.

Bela krajina : Elan 4:2 (2:1)

V nedeljo je bila v Črnomlju odigrana prijateljska nogometna tekma med domačimi in Novomeščani. Razvila se je hitra in borbeno igra, ki pa je bila zaradi sodnikove omahovitosti raztrgana. Novomeščani so prišli v vodstvo že v tretji minuti, vendar so jih Novomeščani vse časa dohajali. V prvem delu igre je bil poškodovan Kozuh, ki ni več nastopil. Na igrišču se je pojavil zadnji 15 minut, ki je sodnik in publika zaradi njegove objektivnosti živahno pozdravila.

V. J.

V nedeljo rogata na Krki

Veslaški klub »Krka« Novo mesto priredi v nedeljo 7. julija, ob 14. uri na Laki tradicionalno V. dolensko regato. Udeležbo na tej prireditvi so prijavili VK Branik iz Maribora, VK Nautilus iz Kopra, VK Savica iz Ljubljane in VK Izola iz Izole. Program prireditve je nekoliko obširnejši, ker nastopajo veslači v novih disciplinah, ki se pripravlajo v Novem mestu še nismo videli.

Najmočnejšo ekipo ima VK Branik iz Maribora, lanskeletni veslaški prvak Slovenije. Domači klub »Krka« bodo zastopale nove mlade ekipe, ki se pripravljajo na prvenstvo Slovenije, ki bo na Brestanškem jezeru nad hidrocentralo Mariborski otok.

Novomeščane vabimo, da se udeležijo te tradicionalne športne prireditve.

2. M.

Pionirji iz Prečne na morju

Pionirska skupina V. razreda iz Prečne je ob zaključku šolskega leta šla na petdnevni poučni izlet na morje. V Ljubljani so si pionirji ogledali oddajo Radia Ljubljane, obiskali so muzej NOB, prijetno so potovali čez Postojno na Reko, kjer so si zvečer z veseljem ogledali veliko in lepo ladjo Partizanko. Brezplačno so stanovali v Slovenskem domu KPD Bazovca, kjer so se tudi spoznali s slovenskimi pionirji z Reke ter igrali z njimi šah in namizni tenis. Ogledali so si Opatijo, bili so v Baški na otoku Krku, na ladji in drugod so pridno prepevali in bili vedno dobre volje. Posebno veselje so bili srečanja z makedonskimi pionirji in s pionirji z otoka Paga. Veliko prijetnosti mesto Reka je bilo tako zanimivo, da so se le s težavo ločili. Nekateri so prinesli v stekleničkah s seboj tudi morsko vodo, za spomins, kot so pravili.

Prečenski pionirji so v razredni pionirski hranilnici varčevali vse leto, da so lahko šli na tako lep izlet. Pozabili ga ne bodo vse življenje!

-J.-

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Sreda, 3. julija — Nada.
Četrtek, 4. julija — Dan borca.
Petek, 5. julija — Ciril in Metod.
Sobota, 6. julija — Dušica.
Nedelja, 7. julija — Manica.
Ponedeljek, 8. julija — Lila.
Torek, 9. julija — Veronika.
LUNA: 4. julija ob 13.09 prvi krojlec.

KINO

»Krka« — Novo mesto: od 2. do 4. 7. mehiški film »MLADI JULI-REZ«. Od 5. do 8. 7. italijanski barvni film »ATILA«.

Dom JLA — Novo mesto: 1. in 2. 7. ameriški barvni film »SIN ALIBABE«. Od 4. do 7. 7. francoski film »OTROCI LJUB- BEZNI«.

»Jadrans« — Kočevje: 3. in 4. 7. italijanski film »KRIZ LJUBE- ZEN IN LJUBOSUMNOST«. Od 5. do 7. 7. ameriški barvni film »VELIKA NOC CASANOVE«.

Metlika — 3. 7. »KAVARNA V GLAVNI ULICI«. 6. in 7. 7. ameriški film »BOJISCE«.

Kostanjevica: 3. 7. češki film »DIVJA BARBARA«. 7. 7. ameriški barvni film »RAPSDODIJA«. Žužemberk: 7. 7. francoski film »VRAC V TELESU«.

Dol. Toplica: 6. in 7. 7. ameriški barvni film »DALEČ NA SEVE- RU«.

»Roga« — Straža: 6. in 7. 7. ameriški film »KO PRIDE ZIMA«.

Trebnje: 6. in 7. 7. ameriški film »HOBSON V SKRIPCIH«.

POTUJOČI KINO NOVO MESTO

predvaja italijanski film »Rim ob enajstih« v soboto 6. jul. ob 20.30 v Stopičah; v nedeljo 7. julija ob 11. uri na Trebelnem; ob 15. uri v Smarjeti, ob 18. uri v Otocju.

MALOGLASI

PRILUČENEGA MLINARJA sprejmemo po možnosti samskega (mlajša moč). Stanovanje zagotovljeno. Naslov v upravi lista (329-57).

SPREJMEM DEKLE za vsa kmečka dela. Naslov v upravi lista (328-57).

POCENI PRODAJ HLADILNIK »Bad«, primeren za mlekarno, gostilne in mesnice. Notranja prostornina 42 x 36 x 74. Naslov v upravi lista (327-57).

MLADO KRAVO, 7 mesecev brejo, prodam: Gerenc, Kamnje 11 — Sentupert.

V PONEDELJEK 24. JUNIJA, sem izgubila rdečo žensko jopičo od Hrušice do Cikave pri Novem mestu. Nadijateljica prosim, naj jo za nagrado vrne v upravo Dolenjskega lista.

OBVEŠČILA

Sprejemne skladišne delavce. Plača do 50 din na uro. Prednost imajo oni, ki lahko dobijo stanovanje v Ljubljani. METALKA, Ljubljana, Parnova 33.

Ištemo poverjenike za pridobivanje naročnikov na revijo »Progres« in »Maneken«. Zaslužek dober. Delo primerno za študente, upokojenke, gospodinjice in osebe raznih poklicev, ki imajo veselje do komercialnih poslov. Osebe s pismenimi ponudbe na upravo revije »Progres«, Ljubljana, Ti-tova c. 50.

RAZPIS

Kmetijsko gospodinska šola VINOMER pri Metliki bo sprejela v letnik 1957-58 kmečka dekleta v šolo, ki traja od 6. sept. 1957 do 10. julija 1958. Namen šole je dati gojenkam potrebno teoretično in praktično izobrazbo iz kmetijstva in gospodinjstva.

Pogoji za sprejem v šolo so: 1. popolna osnovnošolska izobrazba, 2. starost od 16 let dalje, 3.

mesečna vzdrževalnina 4.000 din. Svojeodno napisani prošnji za sprejem je treba priložiti naslednje dokumente:

1. svoje ročno napisan kratek življenjepis, 2. zadnje šolsko spričevalo, 3. rojstni list, 4. zdravniško spričevalo, 5. potrdilo o vpisu v volilni imenik, 6. obvezo staršev ali ustanove o rednem plačevanju vzdrževalnine. — Revne gojenke naj se obrnejo za vzdrževanje na pristojne kmetijske zadruge, 7. prošnja mora biti kolokovana s kolekom za 30 din.

Prošnjo s priložili je oddati ali poslati na Kmetijsko-gospodinsko šolo Vinomer pri Metliki najkasneje do 1. avgusta 1957. O pričetku šolskega leta bodo sprejete gojenke pravočasno obveščene.

Uprava šole

ZAHVALE

Najlepše se zahvaljujem Državnemu zavarovalnemu zavodu v Novem mestu za izplačano 100-odstotno zavarovalnino za prisilni zakol krave. Priporočam vsakomur, da živino zavaruje.

Matija Springer, Gaber 1, p. Semič

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 22. do 29. junija je bilo rojenih 30 dečkov in 14 deklic.

Poročili so se: Stangl Ivan, delavec iz Rajnuš in Hrovat Marja, hči kmetja iz Zafare, Lenart Franc, uslužbenec in Lizar Marja, uslužbenka, oba iz Novega mesta.

Umrli so: Zupančič Ivan, sin mizarja, 12 let, iz Vranovca. — Krampelj Jožeta, upokojenec, 76 let, iz Novega mesta. Križan Ivan, upokojenec, 96 let, iz Novega mesta.

Marja s Tanče gore — deklico, Princ Amalija iz Sadijne vasi — deklico, Jarc Fani iz Prečne — deklico, Boldan Jožeta iz Reče — deklico, Sluga Ana iz Gor. Straže — deklico, Pezdirc Marja iz Dolenje vasi — deklica, Mušič Amalija iz Dragovanje vasi — deklica, Trante Jožeta iz Skočja — deklico, Radovič Dragica iz Novega mesta — deklico.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Hribar Albin, rudar s Kriza, se je s sekuro useljal v desno roko. Senica Alojz, posestnik s Sel, se je z ročico udaril v trebuh. Mislil Joža, upokojenka iz Gor. Gomile, je padla in si poškodovala levo nogo. Spindler Jože dijak iz Gostemerc, se je v Krki s kamnom ranil v desno nogo. Simonič Ana, učiteljica s Podrebrja, je padla in si poškodovala desno roko. Tršinar Franc, delavec iz Jurne vasi, si je s kamnom poškodoval desno nogo. Rahija Mijo, sin posestnika iz Mašincev, se je s koso uredil v levo roko. Femeš Ana, hči posestnika z Luče, je padla in si poškodovala vrsto. Primožič Viktor, ekonom iz Novega mesta, je padel s senika in si poškodoval desno roko. Bavdek Majda, delavka iz Gor. Straže, je padla in si poškodovala levo nogo.

Nova kategorizacija cest?

V republiškem merilu pripravlja novo kategorizacijo cest. Po osnutku nove kategorizacije bi prišle nekatere republiške in tudi zvezne ceste pod upravo okrajne cestne uprave.

Pod upravo okrajne cestne uprave Novo mesto naj bi prišla cesta od Radohove vasi preko Novega mesta in Šentjerneja do okrajne meje pri Podbočju, to je v dolžini 62 km. Cesta Novo mesto—Kostanjevica bi prišla takoj, cesta Radohova vas—Novo mesto pa po dograditvi avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. Prav tako pride pod okrajno cestno upravo cesta Catež—Stefan in Metlika—Draslič, Skupno bi se s tem cestno omrežje okrajne cestne uprave Novo mesto povečalo za 80 km. Sedaj oskrbuje okrajna cestna uprava 478 km cest III. reda. Odsek ceste, ki ga sedaj modernizirajo (Novo mesto—Zameško) bo do dograditve avto-ceste zvezna cesta. Cesta Celje—Sevnica—Mokronog—Trebnje—Dobrič—Žužemberk—Kočevje naj bi bila poslednja zvezna cesta, ker je to najbližnja pot vzhodna Slovenije na morje.

Ni toliko važno, kako se ceste imenujejo in pod katero upravo so, pač pa je pomembnejša in bolj pereča vzdrževanje cest. Z razpoložljivimi sredstvi okrajna cestna uprava že dosedanjega omrežja ni mogla vzdrževati kot bi bilo treba. Ceste na Dolenjskem so gotovo najslabše v republiki. Po letošnjem proračunu je odpadlo na vzdrževanje enega kilometra okrajne ceste komaj 100.000 din. V okraju Kranj imajo n. pr. za en kilometer okrajne ceste 264.000 din. Razumljivo je, da naše ceste ne morejo biti tako vzdrževane kot so v drugih okrajih, kjer lahko žrtvujejo zanje več denarja.

Razen okrajnih pa imamo v okraju še 566 km občinskih cest, ki jih vzdržujejo občine z dotacijami iz proračuna in s prostovoljnimi delom koristnikov cest. Tudi občine imajo v ta namen zelo malo sredstev. Vendar bo okrajna cestna uprava prisiljena, če bo uveljavljala novi, osnutek kategorizacije cest, del okrajnih cest, ki so pomembne samo krajevno, prenesti na občine. Kakšne bodo šele potem ceste spričo sredstev, ki jih lahko damo v ta namen, si lahko mislimo. Ob kategorizaciji bi morali zato predvsem misliti, kako izboljšati naše ceste.

Pod upravo okrajne cestne uprave Novo mesto naj bi prišla cesta od Radohove vasi preko Novega mesta in Šentjerneja do okrajne meje pri Podbočju, to je v dolžini 62 km. Cesta Novo mesto—Kostanjevica bi prišla takoj, cesta Radohova vas—Novo mesto pa po dograditvi avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. Prav tako pride pod okrajno cestno upravo cesta Catež—Stefan in Metlika—Draslič, Skupno bi se s tem cestno omrežje okrajne cestne uprave Novo mesto povečalo za 80 km. Sedaj oskrbuje okrajna cestna uprava 478 km cest III. reda. Odsek ceste, ki ga sedaj modernizirajo (Novo mesto—Zameško) bo do dograditve avto-ceste zvezna cesta. Cesta Celje—Sevnica—Mokronog—Trebnje—Dobrič—Žužemberk—Kočevje naj bi bila poslednja zvezna cesta, ker je to najbližnja pot vzhodna Slovenije na morje.

Pod upravo okrajne cestne uprave Novo mesto naj bi prišla cesta od Radohove vasi preko Novega mesta in Šentjerneja do okrajne meje pri Podbočju, to je v dolžini 62 km. Cesta Novo mesto—Kostanjevica bi prišla takoj, cesta Radohova vas—Novo mesto pa po dograditvi avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. Prav tako pride pod okrajno cestno upravo cesta Catež—Stefan in Metlika—Draslič, Skupno bi se s tem cestno omrežje okrajne cestne uprave Novo mesto povečalo za 80 km. Sedaj oskrbuje okrajna cestna uprava 478 km cest III. reda. Odsek ceste, ki ga sedaj modernizirajo (Novo mesto—Zameško) bo do dograditve avto-ceste zvezna cesta. Cesta Celje—Sevnica—Mokronog—Trebnje—Dobrič—Žužemberk—Kočevje naj bi bila poslednja zvezna cesta, ker je to najbližnja pot vzhodna Slovenije na morje.

Pod upravo okrajne cestne uprave Novo mesto naj bi prišla cesta od Radohove vasi preko Novega mesta in Šentjerneja do okrajne meje pri Podbočju, to je v dolžini 62 km. Cesta Novo mesto—Kostanjevica bi prišla takoj, cesta Radohova vas—Novo mesto pa po dograditvi avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. Prav tako pride pod okrajno cestno upravo cesta Catež—Stefan in Metlika—Draslič, Skupno bi se s tem cestno omrežje okrajne cestne uprave Novo mesto povečalo za 80 km. Sedaj oskrbuje okrajna cestna uprava 478 km cest III. reda. Odsek ceste, ki ga sedaj modernizirajo (Novo mesto—Zameško) bo do dograditve avto-ceste zvezna cesta. Cesta Celje—Sevnica—Mokronog—Trebnje—Dobrič—Žužemberk—Kočevje naj bi bila poslednja zvezna cesta, ker je to najbližnja pot vzhodna Slovenije na morje.

Pod upravo okrajne cestne uprave Novo mesto naj bi prišla cesta od Radohove vasi preko Novega mesta in Šentjerneja do okrajne meje pri Podbočju, to je v dolžini 62 km. Cesta Novo mesto—Kostanjevica bi prišla takoj, cesta Radohova vas—Novo mesto pa po dograditvi avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. Prav tako pride pod okrajno cestno upravo cesta Catež—Stefan in Metlika—Draslič, Skupno bi se s tem cestno omrežje okrajne cestne uprave Novo mesto povečalo za 80 km. Sedaj oskrbuje okrajna cestna uprava 478 km cest III. reda. Odsek ceste, ki ga sedaj modernizirajo (Novo mesto—Zameško) bo do dograditve avto-ceste zvezna cesta. Cesta Celje—Sevnica—Mokronog—Trebnje—Dobrič—Žužemberk—Kočevje naj bi bila poslednja zvezna cesta, ker je to najbližnja pot vzhodna Slovenije na morje.

Lepa šolska razstava v Metliki

Izleta po Sloveniji in Hrvaški. Za razvedrilo in telesno utrjevanje sta skrbela telovadniki in smučarski krožek (vodja Slavko Rajmer in Doro Inkret), za zdravstveno in dijaško knjižnico, za duševno hrano pa dijaška knjižnica. V jeseni pa bosta zadrževala dva krožka, in sicer lutkovni, za katerega so dijaki že izdelali filmove in fotografije.

Vse to delo metliških dijakov je bilo prikazano na razstavi na kateri so številni obiskovalci pitegnile zlasti risbe in pa izdelki ročne dela. Medtem ko so bile risbe predvsem izraz dijaškega doživlja, pa se je pri ročnih delih poleg fantazije in smisla za lepoto uveljavila tudi ročna spretnost.

Gimnazijci so svoje izdelke razstavili v treh učilnicah, v četrti pa je pokazala svoje pismene risarke in ročne izdelke osnovna šola. Tudi tu so bili vidni dobri uspehi mladih rok.

Razstava je bila na žalost odprta samo v nedeljo, 30. junija. Klub temu pa si jo je ogledalo precej ljudi.

—ar

Izleta po Sloveniji in Hrvaški. Za razvedrilo in telesno utrjevanje sta skrbela telovadniki in smučarski krožek (vodja Slavko Rajmer in Doro Inkret), za zdravstveno in dijaško knjižnico, za duševno hrano pa dijaška knjižnica. V jeseni pa bosta zadrževala dva krožka, in sicer lutkovni, za katerega so dijaki že izdelali filmove in fotografije.

Vse to delo metliških dijakov je bilo prikazano na razstavi na kateri so številni obiskovalci pitegnile zlasti risbe in pa izdelki ročne dela. Medtem ko so bile risbe predvsem izraz dijaškega doživlja, pa se je pri ročnih delih poleg fantazije in smisla za lepoto uveljavila tudi ročna spretnost.

Gimnazijci so svoje izdelke razstavili v treh učilnicah, v četrti pa je pokazala svoje pismene risarke in ročne izdelke osnovna šola. Tudi tu so bili vidni dobri uspehi mladih rok.

Razstava je bila na žalost odprta samo v nedeljo, 30. junija. Klub temu pa si jo je ogledalo precej ljudi.

—ar

Izleta po Sloveniji in Hrvaški. Za razvedrilo in telesno utrjevanje sta skrbela telovadniki in smučarski krožek (vodja Slavko Rajmer in Doro Inkret), za zdravstveno in dijaško knjižnico, za duševno hrano pa dijaška knjižnica. V jeseni pa bosta zadrževala dva krožka, in sicer lutkovni, za katerega so dijaki že izdelali filmove in fotografije.

Vse to delo metliških dijakov je bilo prikazano na razstavi na kateri so številni obiskovalci pitegnile zlasti risbe in pa izdelki ročne dela. Medtem ko so bile risbe predvsem izraz dijaškega doživlja, pa se je pri ročnih delih poleg fantazije in smisla za lepoto uveljavila tudi ročna spretnost.

Gimnazijci so svoje izdelke razstavili v treh učilnicah, v četrti pa je pokazala svoje pismene risarke in ročne izdelke osnovna šola. Tudi tu so bili vidni dobri uspehi mladih rok.

Razstava je bila na žalost odprta samo v nedeljo, 30. junija. Klub temu pa si jo je ogledalo precej ljudi.

—ar

Največji sadež na svetu

To je kokosov oreh. Raste na neki vrsti palme, ki uspeva le na Sejšelskih otokih v Indijskem oceanu. Ta kokosov oreh je dolg pol metra, ima jajčasto obliko in je na najširšem delu debel več kot en meter. Težak je 25 kg, da dozori, pa potrebuje deset let.

Na Hrvaškem bodo pogozovali

Izvršni svet hrvaškega Sabora je sprejel načrt odloka o letošnjih gozdnih sečnjah in urejanju gozdov na Hrvaškem. Da se zavaruje gozdni fond, je dočlen plan sečnje v posameznih okrajih. Letos bodo posekali 3.350.000 kubikov lesa v gozdovih splošnega ljudskega premoženja in 550.000 kubikov v zasebnih in zadržinskih gozdovih. Obseg sečnje bo isti kakor lani. Razen tega bodo letos pogozdili in popravili obstoječe gozdove na površini 8750 ha, meliorirali 6120 ha gozdne površine.

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR METLIKA sporoča

Zalostno vest, da je po težki in dolgotrajni bolezni umrl

MARTIN BRODARIČ

obornik občinskega ljudskega odbora Metlika

Dobrega tovariša smo pokopali v torek, 2. julija 1957.

Kot požrtvovalnega odbornika ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Dr. Schweitzer opozarja ogroženo človeštvo

Letos 23. aprila je v radijski postaji Oslo dygnil svoj svarilni glas in opomin človeštvu spričo čedalje bolj preteče nevarnosti pred eksplozijami atomskih in vodikovih bomb DR. ALBER SCHWEITZER. Njegov govor je prenašalo okrog 150 radijskih postaj po vsem svetu. Francoz dr. Schweitzer je svetovno znani strokovnjak za tropsko medicino in živi že 40 let v Ekvatorialni Afriki, kjer vodi zdravstven zavod. Razen tega je tudi glasbeni strokovnjak in je napisal doslej največje delo o Bachu (enako kot o pesniku Goetheju) in številne filozofske razprave. Leta 1953 je prejel največje svetovno priznanje — Nobelovo nagrado za mir. Dr. Schweitzer je globok mislec in gotovo eden največjih živečih mož. Zato je njegov govor tako odjeknil po vsem svetu. Iz tega govora prinašamo nekaj glavnih misli.

»Upam, da bo moje opozorilo našlo razumevanje«

Ko so Američani 1. marca 1954 začeli na Vajshalovih otokih, Rusi pa v Sibiriji preizkušati vodikove bombe, le postalo takoj jasno, da je to nekaj drugega, kakor polkuzisi s prejšnjim neatomskim orožjem. Kajti ko vodikova bomba eksplodira, za njo nekaj ostane: velike množine najmanjših delcev radioaktivnih elementov, ki v zraku razsejajo radioaktivne žarke. To razsevanje človeškemu organizmu škoduje in znanstveniki so začeli razpravljati, ali je sevanje, ki nastane kot posledica vodikovih bomb, nevarnost — nevarnost, ki bo rasla z novimi eksplozijami.

Na podlagi raziskovanj znanstvenikov, ki pa še niso dokončna, lahko trdimo, da predstavlja radioaktivno sevanje, kot posledica minulih eksplozij, nevarnost za vse človeštvo, tako nevarnost, da je ne smemo podcenjevati, v zadnjem času se čedalje bolj

množijo protesti proti poskusom vodikovih bomb, čeprav se narodi sveta še ne zavedajo nevarnosti, v kateri so. To jim je treba razložiti. Z drugimi znanstveniki, ki so v teh dneh poslali v pismih svetu svojo opominjajočo besedo, dvigam tudi jaz svoj glas. Moja starost in moja ljubezen do življenja mi daje upanje, da bo moje svarilo našlo vse razumevanje in korist človeštva.

Kaj je radioaktivnost

To so nevidni žarki, ki prodirajo skozi steklo, tanke sloje kovin, skozi človeško in živalsko tkivo. Leta 1893 jih je odkril znani zdravnik Röntgen, 1898 pa sta fizika Curie odkrili v uranu radioaktivni element radium. Ljudje so bili veseli tega odkritja, ker se je pokazalo, da bodo rentgenski žarki človeštvu v marsičem koristni. Kmalu pa so ugotovili, da ti žarki uničujejo tudi zdrave celice človeškega telesa. Gospa Curie je po štiridesetletnem proučevanju urana dobila na rokah opekline, ki jih

ni mogla več pozdraviti. Radioaktivni žarki so ji kasneje uničili kostno tkivo in povzročili neko bolezen krvi. Na stotine zdravnikov in bolničarjev je umrlo prav zato, ker pri uporabi rentgenskih aparatov še niso poznali zaščitnih sredstev.

Radioaktivnost je energija, ki se neprestano sprošča. Razen urana in radia poznamo še vrsto drugih več ali manj radioaktivnih elementov. Aparat za odkrivanje radioaktivnosti je izumil nemški fizik Geiger, ki je umrl 1945 kot žrtev rentgenskih žarkov. Ta aparat je Geigerjev števec.

Strupen dež

Poznamo dve vrsti atomske bombe: uranovo in vodikovo. Energijo bombe dobimo, ko uran razpade. Pri vodikovi bombi se pa energija sprošča, ko se vodiki pretvarja v helij (tj. postane imamo v središču sonca). Vodikove bombe so po moči enake 200 atomskim bombam, kakršne so ob koncu vojne vržili na

Tako vsaka eksplozija prinaša novo nevarnost za človeštvo.

Tako vsaka eksplozija prinaša novo nevarnost za človeštvo. Naše telo radioaktivne elemente zbira na posebnih mestih, na primer v jetrih ali v jetrih, od tu pa se sevanje prenaša na druge občutljive organe. Če se radioaktivni elementi nabirajo v telesu nekaj let, prav gotovo izbruhne katastrofa.

Čim globlje naš pogled pronikne v naravo, tembolj spoznamo, kako je polna življenja, in pričramo se, da je življenje velika skrivnost in da smo z vsem, kar v naravi živimo, neposredno povezani. Človek svojega življenja ne more živeti sam. Spoznamo, da ima življenje svojo vrednost in da nas nekaj veže z življenjem drugih. Iz tega spoznanja izvira duhovni odnos človeštva do vesolja.

Če človek po svoji volji življenje priznava, stori to naravi in resnici na ljubo. Priznava nekaj, kar se je ustalilo že v instinktivnem mišljenju in kar le podzavestno ponavljamo. Življenje poglobiti in nadaljevati — to je človeka dostojen način priznavanja življenja.

Hkrati pa človek občuti tudi dolžnost, da spoštuje vsako željo po življenju. Življenje ohraniti in mu dati najvišjo vrednost — to je dolžnost. Življenje uničevati, zapostavljati, preprečevati njegov razvoj — je hudobija.

Človek je naraven le tedaj, če mu je življenje samo po sebi sveto, in kadar zna življenju, ki je v stiski, pomagati!

Dr. Albert Schweitzer

Še ena žrtev vojne

V italijanskem mestecu Paganu so se raznesle čudne sovornice v zvezi z neko hišo v Ulici svetle Klare, v kateri stanuje stari Gennaro Malfeze z ženo in hčerko. Sosedje so namreč vztrajno trdili, da je v tej hiši skrivnostno izginil Malfezeov edini sin Antonio, doktor agronomije. Drugi, ki tem govorili niso verjeli, so rekli, da je Antonio leta 1940 šel kot vojak na fronto in je pozneje v ujetništvu umrl. Vendar je bilo čedalje več govoric, da se je Antonio leta 1944 vrnil domov in zginil. Nazadnje je posega vmes policija. Prišli so stražniki in stari Gennaro Malfeze jim je žalostno dejal, ko so rekli, da bodo preiskali hišo: »Saj ni potrebno. Kar v tistih sobah pojdite, toda morali boste vlomiti, ker so vrata zabita.«

Stražniki so vlomili in se prestrašili. Iz sobe je butnil strahoten smrad, po sobi je pa divjelo v cape oblečeno, strahotno zanemarjeno bitje z dolgo brado. »To je moj sin Antonio, je dejal stari Malfeze. Antonia so prepeljali na kliniko, toda odgovoriti ni maral na nobeno vprašanje. Šele oče je povedal na policiji, kaj se je zgodilo z njegovim sinom.

Ljubezen je zmaga! Angleža Ben Alister in Nina Dundon sta se zaljubila 1903, razšla 1913, letos sta se pa spet našla in — poročila. On je star 72, ona pa 68 let.

Rekorderska muha marsikaj pride na misel. Tako se je mladi dunajski artist Siegfried Wasilberger napotil iz Salzburga na Dunaj — hodeč po rokah. Upa, da bo tako po rokah srečno prehodil vso razdaljo — 327 km.

»Si razumela? Ti boš začela jokati 50 metrov pred slasličarno, jaz pa potem pred sladoledarjem!«

USTANOVNI OBČNI ZBOR

TENIŠKEGA KLUBA »ELAN« NOVO MESTO

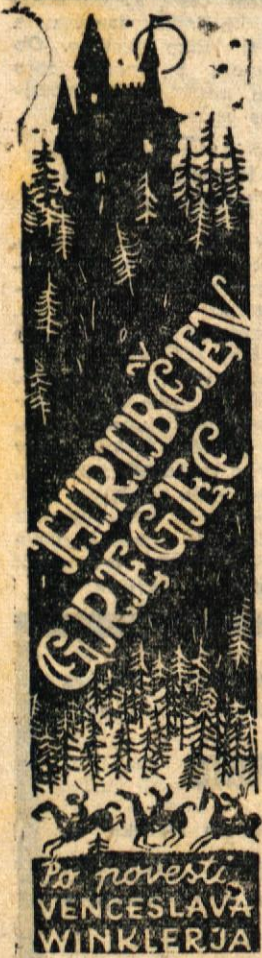
bo v petek, dne 5. julija 1957, ob 17. uri popoldne, v sejni dvorani (II. nadstropje) občine Novo mesto.

Vsi zainteresirani za tenis in badminton vabljeni!

ODBOR.

Še nekaj dni, pa bodo pridne roke brigadirjev odstranile nepregleden ovinek na klanecu v Mačkovecu

61. Po poti je začel oskrbnik pešati. Ustavljaj se je, gledal temno predse in blebel nerazumljive besede. Zdal pa zdaj je zakril strašno kletvo, nato pa začel peti luteransko pesem. Potem se je spomnil žene in otrok, klical jih je z najslajšimi imeni, se smejal in se pogovarjal z njimi. Le počasi sta lezla v hrib. Gregor je prevzela neka prijetna toplota in brezbriznost. Sneg ju je vabil k počitku. Toda sedaj je bil on tisti, ki je priganjal.

»Le pogumno, gospod Andraž!«

Ta čas pa je Gregor sam čutil, kako mu leze po vsem telesu utrujenost, kako ga je že skoro vsega omamila. Toda vedel je: ne sme se vdati, ne sme se vdati!

62. Gospod Andraž pa se je ustavil in pel. Potem je zopet pretil na vse strani ali pripovedoval grozne zgodbe, da si je Gregor tišal ušesa, zraven pa je ves čas ponavljal: »Pogum, gospod Andraž!«

»Pogum!« je odgovarjal oskrbnik. »Glavno je, da smo odpodili Turka. Odprite ječe! Jerneju pa sedem beneških cekinov!«

»Zakaj ste ga pa potem zaprli?« se je zgrozil Gregor.

»Ti tili!« se je ustavil oskrbnik in se srepo zagledal vanj. »Ti si Hribčev! Puntar! Huu! V ječo, vsi v ječo! Ves Podkraj! Tudi Košuta, petoliznik smrdljiv!«

Gregor je pa je ves čas priganjal, pa naj je Andraž grozil ali obljubljal. Če sta ušla Turkom, ne smeta poginiti v snegu!

63. Cez vrh je pljusnila burja in razpala sedečega Andraza. Gregor se je obupano ozrl po gozdu. Skušal je pametno presoditi, kaj bi bilo najbolje. Ali naj ga pusti tukaj v anegu in pohiti sam po pomoč k ljudem?

»Nesel vas bom!« se je odločil. »Pogum!«

»Holaj, ti si močan. Napravi kakor hočeš. Poprej bova še pila. Kuhano vino!« Pri tem je otročje prikimal in se nametil, kot bi hotel zaspati.

Gregor je bil zbral vse moči in si oprtal oskrbnika. Skoro bi ga pritisnilo k tlom. Oprl se je na sulico in se premaknil. Gre, počasi gre. Skozi sneg in zameto, potem zopet po trdem. Oskrbnik ječel, blede oči, oči, oči. Gregor sope ko voljški meh, pot je brez konca in kraja, tedaj pa zagleda od daleč nekaj svetlega.

64. »Radlekt!« se razveselil Gregor in se z novo močjo zažen v sneg. Zdal zopet ni luči, toda burja prinaša smrad po pogorišču. Z druge strani sliši tuljenje. Gregor strase mraz. Tudi oskrbnika ne more pustiti tukaj, da bi sam stekel v vas po pomoč. Spet tuljenje! Volkovi!

Gregor se obupno požene proti svetlobi in obupno zakriči: »Na pomoč! Pomagajte!«

Tudi oskrbnik je utihnil na rami. Ves svet se ziblje. Gregor čuti, kako ga oblija nekaj toplega. Še enkrat se napne: »Pomagajte!«

Potem se vse zmeša v nerazločen mrak, nadliški hlapci, očeta zvezana postava, prikrajski župan, Turki, dolga pot, vse, vse... V usneš pa mu brni čudna pesem, ne ve, ali je topla domača govornica, ali tuljenje bližajočih se volkov...